

729
1966

ՀԱՅԿԵՆԻ
ՆՈՒՄՈՒՐ

ՀԱՅԿԵՆԻ

ՆՈՒՄՈՒՐ

4

1966

ՀԱՅԿԵՆԻ

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების

მთავარი

№ 4 (37)

10.199

19 თბილისი 66

რედაქტორი — ვ. კიკნაძე

საკრედიტო კოლეგია: დ. ანთაძე, შ. აფხაძე, ვ. გოძაშვილი,
ნ. გურაბანიძე, ო. ევაძე, დ. მჭედლიძე
ბ. ჟღენტვი, ნ. შვანგირაძე, გ. ციციშვილი,
ა. ხორავა, დ. ჯანელიძე.

ტრადიციები და თანამედროვეობა

ეს წელი შევა საქართველოს მრავალსაუკუნოვანი კულტურის მატრიანში, როგორც ნათელი და საინტერესო ფურცელი, რომელსაც გატაცებით წაიკითხავენ არა მარტო ხვალ, არამედ მრავალი ათეული წლის შემდეგაც და ეს სავსებით გასაგებია: — ჩვენი ხალხის უკუდავი შვილის შოთა რუსთაველის რვაასი წლის იუბილე ჭეშმარიტად უდიდესი მოვლენაა, რომლის მნიშვნელობის გადაფასება შეუძლებელია. ამ უდიდესი მოვლენისათვის მზადებამ გამოაცოცხლა ჩვენი რესპუბლიკის შემოქმედებითი ძალები, დაგვანახა მისი ჭეშმარიტად განუზომელი პოტენციალი, ხოლო თვით იუბილე ამ უკანასკნელ წლებში ჩვენს მიერ მოპოვებულ წარმატებათა დათვალიერებად გადაიქცა.

როგორც ცნობილია საქმეთა შესახებ უწინარეს ყოვლისა მათი შედეგების მიხედვით მსჯელობენ, ძირითადი შედეგი ქართული კულტურის დათვალიერებისა გამოიხატა ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის დიდი მიღწევების საყოველთაო აღიარებასა და დამკვიდრებაში: მან დაგვანახა ის დიდი წვლილი, რომელიც ჩვენმა ხალხმა შეიტანა ძმურ საბჭოთა ოჯახის მრავალეროვან კულტურულ სავანძურში. ამ დროისათვის დამახასიათებელია ქართული კულტურის მასობრივი გასვლა საკავშირო ასპარეზზე, მისი წარმომადგენლების დიდი გამარჯვებები საბჭოთა კავშირის საზღვრებს გარეთაც.

ყოველივე ეს მჭერმეტყველურად მოწმობს ჩვენს ქვეყანაში დიდი ოქტომბრის რევოლუციის მონაპოვართ, რომელმაც ყველა ხალხს მიანიჭა უფლება განავითაროს რაც საუკეთესო და თვითმყობადია მის ეროვნულ ხელოვნებაში, გააღრმავოს და განამტკიცოს შემოქმედებითი კონტაქტები ყველა მოძვე ხალხთან, რაც იწვევს არა მარტო ურთიერთგამდიდრებას, არამედ ქმნის კიდევ მტკიცე საფუძველს შემდგომი წინსვლისათვის.

რა თქმა უნდა, როდესაც ვლაპარაკობთ ჩვენი კულტურის განვითარებასა და წარმატებებზე, ჩვენ ამასთანავე ვლაპარაკობთ მთლიანად სოციალისტური საზოგადოების განვითარების

შესახებაც: იქნება ეს ეკონომიკისა, თუ სოფლის მეურნეობის დარგში, რადგან კულტურა განუყრელადაა დაკავშირებული ხალხის ცხოვრებასთან, საზოგადოების ცხოვრებასთან, რომლის იდეებსაც იგი გამოხატავს, რომლის განუყრელ ნაწილსაც იგი წარმოადგენს. ვკვლავთ რა ახალ გზებს კულტურისა და ხელოვნების განვითარებაში, ჩვენ ვაგრძელებთ ჩვენი წინაპრების ტრადიციებს, რომლებიც იქმნებოდნენ ქართველი ხალხის მრავალ საუკუნოვანი ცხოვრების მანძილზე, ჩვენი რესპუბლიკის აღმავლობისა და გაფურჩქვნის მრავალი ათეული წლის მანძილზე.

დღეს საბჭოთა საქართველოს მხატვრებმა და პოეტებმა, მეცნიერებმა და მსახიობებმა, მოქანდაკეებმა, არქიტექტორებმა და კომპოზიტორებმა ხელოვნება, მეცნიერება, ლიტერატურა და მუსიკა ახალ მწვერვალებზე აიყვანეს.

მათ შემოქმედებას იცნობენ არა მარტო საბჭოთა კავშირის ყველა მოძვე რესპუბლიკაში, არამედ მის საზღვრებს გარეთაც. ეს ფაქტი სიტყვებზე უფრო მჭერმეტყველურად დადადებს სოციალისტური კულტურის ცხოველყოფლობის შესახებ, მისი იდეების დაუშრეტელი ძლიერების შესახებ, — სოციალისტური კულტურისა, რომელიც მატარებელია საუკეთესო ტრადიციებისა და აქტიური მებრძოლია ჰუმანიზმის, ხალხთა მეგობრობის, მშვიდობის, პროგრესისა და სიმართლის კეთილშობილური იდეებისათვის.

უკანასკნელ წლებში ჩვენს რესპუბლიკაში შეიქმნა ლიტერატურისა და ხელოვნების ბევრი საუკეთესო ნაწარმოები, რომელთაც ხალხის სიყვარული და აღიარება დაიმსახურეს. დიდ წარმატებებს მიღწიეს ქართველმა კომპოზიტორებმა. ამიერკავკასიის მუსიკალური გაზაფხული, რომლის ერთ-ერთი ტური საქართველოში ჩატარდა, — გამარჯვებები, რომლებიც მოიპოვეს ქართველმა კომპოზიტორებმა მოსკოვში დათვალიერებებზე და კომპოზიტორთა კავშირის პლენუმზე, — მუსიკალური ფესტივალები ბულგარეთში, — ჩვენი რესპუბლიკის წარმომადგენელთა წარმატე-

ბითი გამოსვლები ბევრ საერთაშორისო კონკურსზე — აი ამ ფაქტების არასრული სია, რომლებიც მოხდა დროის ამ შედარებით მოკლე მონაკვეთზე. და განა მარტო ეს? განა სასიხარულო არ არის, რომ ჩვენი თანამემამულის რ. გაბიჩვაძის ოპერა იდგმებოდა ბერლინში. რომ ფ. ლონტის სიმფონია აქლერდა შორეულ ირკუტსკში, რომ მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის კოლექტივი წარმატებით გამოვიდა ჩვენი სამშობლოს დედაქალაქ მოსკოვში. რომ წარმატებით ჩატარდა სოხუმის ქართული თეატრის გასტროლები ოდესაში, რომ თითქმის არ დარჩა დედამიწის არც ერთი ქვეყანა. სადაც ტაშს არ უკრავდნენ ჩვენს მოცეკვავეთა შესანიშნავ ხელოვნებას?!

ამა წლის იმ დიდ მოვლენათა რიცხვს. რომლებიც მოხდა საქართველოს კულტურულ ცხოვრებაში, უნდა მივაკუთვნოთ ისიც, რომ ლენინური პრემია მიენიჭა სცენის გამოჩენილ ოსტატს სერგო ზაქარიაძეს. რომლის შესანიშნავმა ხელოვნებამ მაღალი შეფასება დაიმსახურა არა მარტო ჩვენს ქვეყანაში. არამედ საზღვარგარეთაც. ამ წელს საერთაშორისო ასპარეზზე გავიდა საესტრადო ორკესტრის „რერო“-ს კოლექტივიც. რომელმაც მონაწილეობა მიიღო პარიზში საბჭოთა მუზიკ — ჰოლის სპექტაკლებში. პირველი პრემია და ოქროს მედალი მოიპოვა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ასპირანტმა ელისო ვირსალაძემ შუმანის სახელობის მეოთხე საერთაშორისო კონკურსზე. საპასუხისმგებლო გამოცდისათვის ემზადებიან ქართული ბალეტის ოსტატები, რომელთაც უნდა დაიცვან საბჭოთა ხელოვნების ღირსება საფრანგეთში. რუსთაველის სახელობის თეატრი საგასტროლოდ მეემგზავრება მოსკოვში. სადაც სახელგანთქმული კოლექტივი წაიღებს თავის საუკეთესო სპექტაკლებს.

ყოველივე ეს. რა თქმა უნდა, მოწმობს იმას, რომ მხოლოდ ჩვენ საბჭოთა საზოგადოებაში. მხოლოდ სოციალიზმის პირობებში ყოველი ხალხის კულტურის წარმომადგენლები, მშრომელთა უფართოესი მასები დაინტერესებულნი არიან არა მარტო თავიანთი ხალხის, არამედ სხვა ხალხების ლიტერატურის, ხელოვნებისა და მეცნიერების განვითარებით. ყოველივე ეს ლაპარაკობს იმაზე. რომ ადამიანმა მხოლოდ სოციალიზმის დროს მაიღო ჭეშმარიტად განუსაზღვრელი შესაძ-

ლებლობანი თავისი შემოქმედებისათვის, თავისი სულიერი სრულყოფისა და ზრდისათვის. რომ ეს შესაძლებლობანი დაუშრეტელია.

ამ თვალსაზრისით მიიწინააღმდეგებოდა ერთხელ კიდევ დავუბრუნდეთ რუსთაველს. ვინაიდან საქართველოს დიადი შვილის იუბილე გასცდა პოეტის პატივისცემის ჩარჩოებს და გადაიქცა ქართული კულტურის. მეცნიერებისა და ლიტერატურის მიღწევათა თავისებურ დათვალიერებად. რომელმაც ღრმად და შთამბეჭდავად გამოავლინა ხელოვნების ყველა სახის, ყველა ყანრისა და მიმართულების წარმომადგენელთა დიდი შემოქმედებითი შესაძლებლობანი.

ჩვენი კულტურის მკაფიო და დიდი ხნით დასამახსოვრებელ ზეიმად იქცა ქართული ხელოვნების დეკადა მოსკოვში. რომლის დროსაც დედაქალაქის მცხოვრებნი, ბევრი მოძმე რესპუბლიკის წარმომადგენლები. რომლებიც მოსკოვში ჩამოვიდნენ საიუბილეო ზეიმიზე, უშუალოდ დარწმუნდნენ იმაში, თუ რა სიმადლეებს შესწვდა ამ უკანასკნელ წლებში საბჭოთა საქართველოს კულტურა. ათი დღის განმავლობაში მოსკოვის საკონცერტო დარბაზებში, კლუბებსა და კულტურის სახლებში, ყლერდა ქართული მუსიკა. გაისმოდა ქართველი პოეტების ლექსები. მოსკოველები ტაშს უკრავდნენ ჩვენი მუსიკოსების, მომღერლების, მოცეკვავეებისა და მსახიობების შთაგონებულ ხელოვნებას. ამ შესანიშნავი ზეიმის აპოთეოზი იყო დასკვნითი კონცერტი, რომელიც გაიმართა კრემლის ყრილობათა სასახლის სცენაზე.

ათასობით მოსკოველი იმ საღამოს ტაშს უკრავდა და მიესალმებოდა ქართული ხელოვნების ოსტატებს. კონცერტი გადაიქცა ხალხთა მეგობრობისა და ძმობის ნამდვილ დღესასწაულად და თვალსაჩინო გახდა ტრადიციებისა და თანამედროვეობის განუყოფელი ერთიანობა და ქართული ხელოვნების წარმატებები ყველა ყანრში. ამ დიდ მოვლენას დავემთხვა ქართველ კომპოზიტორთა და შემსრულებელთა შესანიშნავი გამარჯვებაც საბჭოთა სიმღერის საკავშირო კონკურსზე, სადაც საქართველოს წარმომადგენელმა ვ. მაისურაძემ ოქროს მედალი მოიპოვა. წარმატებით გამოვიდა აგრეთვე კვარტეტი მ. ხატელიშვილის ხელმძღვანელობით. რომელსაც მესამე პრემია მიენიჭა. ეს წარმატება, შემსრუ-

ლებლებთან ერთად. გაიზიარეს ჩვენმა სიმ-
ღერების შემქმნელმა კომპოზიტორებმაც შო-
თა მილორაევამ და გიორგი ცაბაძემ, რომელ-
თა ნაწარმოებები ასეთ წარმომადგენლობითს
ფორუმზე საუკეთესოთა შორის აღმოჩნდნენ.

ყოველივე ეს ადასტურებს ქართული
კულტურის დიდ მიღწევებს. — ქართული
კულტურისას, რომელსაც დღეს სამართლია-
ნად ღირსეული ადგილი უკავია ჩვენი ქვეყნის
ხალხთა ძმურ ოჯახში. ეჭვი არ არის, რომ
ჩვენ ძალა შეგვწევს მივადწიოთ ახალ მწვერ-
ვალებს და მოვიპოვოთ ახალი გამარჯვებები.
ვინაიდან წლევანდელი წელი, გაცისკროვნე-
ბული დიდი რუსთაველის სახელით. ყოველ-
გვარ საფუძველს გვაძლევს ასეთი დასკვნის-
სათვის.

საქართველოს მხატვრული ინტელიგენ-
ციის ახალი შემოქმედებითი გეგმები დაკავ-
შირებულია ამჟამად დიდი ოქტომბრის ორ-

მოცდათი წლისთავისადმი და ვ. ი. ლენინის
დაბადებიდან ასი წლისთავისადმი მიძღვნილი
ნაწარმოებების შემქმნასთან. ჩვენი კომპოზი-
ტორები, მხატვრები, მსახიობები, თეატრა-
ლური ხელოვნებისა და კინემატოგრაფიის
მოღვაწენი უდიდესი პასუხისმგებლობის
გრძნობით ემზადებიან ამ ღირსშესანიშნავი
თარიღებისათვის. და გვჯერავს, რომ
ისინი შექმნიან თავიანთი ხალხისა და დროის.
კომუნიზმის მშენებლობის, გმირული დროის
ღირსეულ ნაწარმოებებს. ამის საწინდარია
საქართველოს ლამაზი და თვითმყოფადი
კულტურის არაჩვეულებრივი გაფურჩქვნა
რაც მკაფიოდ გამოვლინდა რუსთაველის
დღეების დროს მოსკოვში. — და მისი წარმა-
ტებები, რომლებმაც ერთხელ კიდევ ცხად-
ჰყვეს სოციალისტური კულტურის ძლიერება
და მისი ავანგარდული როლი მთელ მსოფ-
ლიოში.

საქართველოში რუსთაველის იუბილე რომ განუმეორებელი გრანდიოზულობით, რომანტიკულობით და თვით დიდი შოთასაგან ბოძებული პოეტური ეშხით ჩატარდა. ამაში დარწმუნდა შორით მოსული სტუმარიცა და თვისივე თავის გამკილავი მასპინძელიც, მაგრამ ჩვენს ხალხს ქართული პოეზიის ამ უკვდავი რაინდისაგან ჯერ კიდევ მრავალი სიხარული და მოულოდნელობა ელის საქართველოს საზღვრებს იქითაც.

მოსკოვი, ლენინგრადი, ერევანი, კიევი თითქოს ერთმანეთს ეჯიბრებიანო მაღალ — ადამიანური გრძნობების გამომჟღავნებაში. ამ დღეებში მოსკოვსა და კიევიში სამხრეთიდან ოქროს შემოდგომის მოგზაურობაცაა სასიხარულო. წითელ-ყვითლად დაფოთილი კიევის ლამაზი ქუჩები შუა ოქტომბერში კარგა ხანია არვის უნახავს ასეთი მოალერსე და მოკაშკაშე მხით გამთბარი. ჩვენ, რუსთაველის დღეებში უკრაინის თეატრალური საზოგადოების მიერ მიწვეულებმა, სიმბოლურად აღვიქვით ბუნების ეს სიუხვე და სილამაზე.

ყურადღებას იქცევდა აფიშები. მოსაწვევი ბარათები, რომლებიც იუწყებოდნენ „ვეფხისტყაოსნის“ გენიალური შემქმნელის დაბადების 800 წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამოს შესახებ 17 ოქტომბერს უკრაინის დედაქალაქის მსახიობის სახლში, რუსთაველის ქუჩაზე.

ჩვენი ყურადღება იმანაც მიიქცია, რომ 16 ოქტომბრისათვის ფრანკოს სახელობის თეატრი იუწყებოდა დიდი ხნის წყვეტილის შემდეგ საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტის, ცნობილი მსახიობის ნატალია უყვის დაბრუნებას სცენაზე. რაღა თქმა უნდა, ინტერესით გავემართეთ ალექსანდრე კორნეიჩუკის „დახველის ჭალის“ სანახავად. სადაც ნ. უყვი მთავარ გმირს ნატალია კოვშიკს ანსახიერებს.

ნატალია უყვის ოსტატობამ და ახალგაზრდულმა ტემპერამენტმა მოგვჩიბლა და გავგახარა. სპექტაკლის დამთავრებისას შევხვდით უკრაინული სცენის ამ სასიქადულო მსახიობს, რომელმაც არ დაგვიმალა ჩვენთან შეხვედრით გამოწვეული თავისი მღელვარება. მისივე სიტყვით, მას აღელვებდა დიდი შოთას საღამო.

კიევიში რუსთაველის ქუჩა ფართე, გრძელი და ლამაზია. სწორედ ამ ქუჩაზე აგებული თეატრალური შენობა აურჩევიათ მასპინძლებს საღამოს გასამართავად. აქ თავი მოიყარეს უკრაინული კულტურისა და თეატრის მოღვაწეებმა, კიევიში მცხოვრებმა ქართველებმა, სტუდენტობამ. აქვეა დ. გურამიშვილის მკვლევარი დ. კოსარიკი, მწერალი ო. ნოვიციკი, სახალხო არტისტი ვ. ხარჩენკო, ხელოვნებათმცოდნე ი. ვოლოშინი, ისტორიულ მეცნიერებათა კანდიდატი ე. სტურუა და მრავალი სხვა.

სხდომა გახსნა უკრაინის თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა ნატალია უყვიმ, რომელმაც თქვა: „მე ძალიან ვღელავ, რადგან ვთავმჯდომარეობ ამ არაჩვეულებრივად საპატიო სხდომას“.

ნ. უყვი აღნიშნა, — თუ რა სიყვარულითა და პატივისცემის შარავანდედითაა მოცული უკრაინაში შოთა რუსთაველის სახელი. მისი შთამაგონებელი ქმნილება უკვე დიდი ხანია შევიდა უკრაინის ლიტერატურის უძვირფასეს ფონდში.

თავმჯდომარემ შესავალი სიტყვა ასე დაასრულა: „გილოცავთ ჩვენს საერთო დიდებულ და ბრწყინვალე დღესასწაულს. ვიყოთ ერთად, ვიყოთ მეგობრულად და სიხარულით ვიზიემოთ დიდი ბრძენი შოთა რუსთაველის იუბილე“.

მოხსენებისათვის „შოთა რუსთაველი და მისი „ვეფხისტყაოსანი“ თავმჯდომარემ სიტყვა მისცა ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ შოთა ძიძიგურს, რომელმაც დაახასიათა გენიალური ქმნილების ძირითადი მოტივები და ხაზი გაუსვა მის მსოფლიო მნიშვნელობას.

„რუსთაველის ეპოქის თეატრის“ შესახებ მოხსენებით გამოვიდა ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი დიმ. ჯანელიძე, რომელმაც ილაპარაკა სახიობის განვითარებაზე, რასაც საფუძვლად ედვა სრულიად ჩამოყალიბებული ესთეტიკური შეხედულებანი

და რამაც ასახვა ჰპოვა რუსთაველის პოეტიკაში.

შესანიშნავი უკრაინელი პოეტი, აკადემიკოსი მიკოლა ბაჟანი, რომელმაც მშობლიურ ენაზე თარგმნა „ვეფხისტყაოსანი“ შეეხო რუსთაველს, როგორც მორალური კოდექსის შემქმნელს. და თქვა, რომ ეს კოდექსი კი აზრველდება. არამედ თანდათან უფრო პერსპექტიული ხდებაო. მ. ბაჟანმა წაიკითხა „ვეფხისტყაოსნის“ ნაწყვეტების თარგმანი.

ამაღელვებელი, მგზნებარე სიტყვა წარმოთქვა მწერალმა ოლექსა ნოვიციკი. — „უკვდავია ხალხი, რომელმაც შვა დიდი შოთა. კარგად ვიცნობ ქართველებს. საქართველოში ჩატარდა ჰუმანიზმის, მეგობრობის, ძმობისა და მშვენიერების დღესასწაული. ვის არ აღფრთოვანებდა იუბილეს ასე სამაგალითოდ მოწყობა! — რუსთაველი. — განაგრძო მან, — არა მარტო ქართველი ხალხის, არამედ მთელი ჩვენი კულტურის მშვენება და გვირგვინია. ქართველი ხალხი უფრო ხილდება თავის შესანიშნავ ტრადიციებს, უყვარს თავისი გენიალური პოეტი. პოეტი, რომელიც ხალხთა მეგობრობის დიადი სიმბოლოა.

დასასრულს ოლექსა ნოვიციკი წაიკითხა ნაწყვეტები მის მიერ თარგმნილი გ. ლეონიძის ლექსებიდან.

სალამოზე აგრეთვე გამოვიდნენ საქ. სახალხო არტისტი დ. ალექსიძე. ხელ. დამს. მოღვაწე გ. ლორთქიფანიძე, ო. ეგაძე, თეატრმცოდნე ნ. შვანგირაძე.

საქ. სახალხო არტისტმა, საქ. თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ დ. ანთაძემ მადლობა გადაუხადა უკრაინის თეატრალურ საზოგადოებრიობას საღამოს მოწყობისათვის და აღნიშნა, რომ ქართველი ხალხი მომავალშიც ასე სათუთად შეინახავს შოთა რუსთაველის ხსოვნას, რომ რუსთაველისეული სიყვარული ძალას მატებს ადამიანს, ავითარებს ყოველივე საუკეთესოს რაც მას აქვს. რომ საუკუნეთა განმავლობაში „ვეფხისტყაოსნის“ სიბრძნე უნათებდა გზას ქართველ ხალხს, უნერგავდა მას ხვალისდელი დღის რწმენას ჭირსა და ღვინში. აძლევდა სულიერ საზრდოს.

ქართული ხელოვნებისადმი დიდი პატივისცემის გრძნობითა და სიყვარულით იყო შედგენილი ხელოვნების უკრაინელ მოღვაწეთა მიერ საკონცერტო პროგრამა, რომელიც

შედგებოდა ქართული რეპერტუარისაგან.

ჩვენ ერთსულოვნად მოგვხიბლა საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა, დრამატულმა ბარიტონმა მიხაილო ვრიშკომ, რომელიც დიდი სამამულო ომის წლებში ჩვენი საოპერო თეატრის სცენას ამშვენებდა. ამ საღამოს ეს 65 წლის ბრგე მამაკაცი მღეროდა თავდავიწყებით. მისი ძლიერი ხმა თანაბრად უღერდა ყველა რეგისტრებში. გაგვაოცა მისმა მდიდარმა ტექნიკამ. ვოკალური შესრულებას დიდმა ტემპერამენტმა. ასე გვიმღერა მან კიზოს არია „დაისიდან“. გოჩას არია „დარეჯან ცბიერიდან“.

შესანიშნავი იყო საბჭოთა კავშირის ვოკალისტების I კონკურსის ლაურეატი ვ. იალკუტი. მის პროგრამაში იყო ო. თაქთაქიშვილისა და ს. მირიანაშვილის სიმღერები.

ხოლო ჩვენმა თანამემამულემ, საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატმა, უკრ. დამახურებულმა არტისტმა, უკრაინის საოპერო თეატრის სოლისტმა ლამარა ჭყონიამ კოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა; მის მიერ შესრულებულმა უკრაინულმა და ქართულმა სიმღერებმა ფართო აუდიტორიის დიდი მოწონება დაიმსახურეს.

მასპინძლების ეს შემოქმედებითი წვა კიდევ უფრო გააღვივებს და მართლაც ქართველი ხალხის ღირსება დაიცვებს ჩვენმა საამაურო ვასო გოძიაშვილმა, ბათუ კრავეიშვილმა. გურამ საღარაძემ.

ვასო გოძიაშვილის სცენიურმა ტემპერამენტმა და პლასტიურმა გამომსახველობამ მაღალ გემოვნებიანი აუდიტორია ოვაციებში გადაიყვანა, ხოლო გურამ საღარაძის მაღალმხატვრული კითხვა გასაგები გახდა ყველა იმისთვისაც კი, ვისაც არ ესმოდა ქართული ენა. ამიტომაც მაცურებელთა დარბაზში ფეხზე წამოდგა გ. საღარაძის მასწავლებელი დ. ალექსიძე, ავიდა სცენაზე და სიხარულით აცრემლებულმა გადაკოცნა ჭეშმარიტად დაოსტატებული მსახიობი.

სალამოზე დიდი ყურადღება მიიქცა ჩვენი დელეგაციის წევრმა საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტის ახალგაზრდა პედაგოგმა გ. კერესელიძემ, რომელმაც უკრაინულ ენაზე წაიკითხა „ვეფხისტყაოსნის“ შესავალი (თარგმანი მ. ბაჟანისა). აუდიტორიის მაღალი შეფასება გამოხატა ნ. უკვიმ. რომელმაც მადლობა გადაუხადა გ. კერესელიძეს და დედაშვილურად მიუთალერსა,

საპასუხოდ კერესელიძემ წაიკითხა ლესია უკრაინკას ლექსი „წლისთავზე“, რომელიც პოეტმა ქალმა ტ. შევჩენკოს გარდაცვალებას მიუძღვნა.

ქართველი ხალხის გენიალური შოთას ხსოვნა უკრაინის თეატრალურმა საზოგადოებრიობამ აღნიშნა სიყვარულით და უადრეა პატივისცემით. მასში უკრაინისა და საქართველოს წარმომადგენლებმა ჩააქსოვეს რუსთაველის დიდი იდეები, ძმური და მეგობრული ურთიერთობა.

ამ იდეების გაგრძელებად ყლერდა დ. ალექსიძისა და ფ. ლაპიაშვილის სპექტაკლი „ანტიგონე“, რომელიც მეორე დღეს ენახეთ ფრანკოს სახელობის თეატრში. ამ სცენურ ნაწარმოებს უკვე ორი წლის ისტორია აქვს და მას ჯერ კიდევ არ დაუჯარგავს თავისი ბრწყინვალეობა. ახალგაზრდობა, მის მშვენიერებას არა მოჰკლებია რა. სპექტაკლის დასასრულს

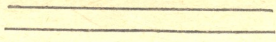
ხალხით სავსე თეატრში, დაუსრულებელ ტაშის გრიალში. ისმოდა შეძახილები „დიდება საქართველოს“.

19 ოქტომბერს მიგვიწვიეს უკრაინულ სპექტაკლზე. ოპერისა და ბალეტის თეატრში, ი. ზნატკოვის ბალეტ „ვოლკონსკაიას“ პრემიერაზე. იგი დადგა რსფსრ სახალხო არტისტთა ვახ. ნადირაძე-ვრონსკიმ, — რეპეტიტორია მ. ცხომელიძე. ხოლო კონცერტმეისტერაა ო. გრუზინსკი.

სპექტაკლი მაყურებელმა აღფრთოვანებათ მიიღო, სპექტაკლმა გაგვახარა მაღალი რეჟისორული და აქტიორული მიღწევებით.

ასე დააბიჯებენ პოეზიის ეს უკვდავი რაინდი და მისი მაღლით გასხივოსნებული მასი თანამემამულენი საქართველოში და მის საზღვრებს იქით.

დიდება მას ასეთი გულუხვობისათვის.

ზ. ფალიაშვილის სახ. სახელმწიფო ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრი უნგრეთსა და საზრუნავთში

უნგრეთის ქალაქ სეგედში „სეგედის თამაშობათა“ სახელწოდებით ყოველწლიურად იმართება ტრადიციული საზაფხულო თეატრალური ფესტივალი, რომელშიაც უნგრეთისა და უცხოეთის საუკეთესო კოლექტივები იღებენ მონაწილეობას.

„სეგედის თამაშობანი“ ტრადიციული მხატვრული ღონისძიებაა, რომელიც უნგრელი ხალხის მაღალ კულტურასა და გემოვნებაზე მეტყველებს. ადრე აქ გამოსულა ინგლისის ბალეტი, იტალიის საოპერო დასის სოლისტები, დიდი თეატრის მოცეკვავეები ულანოვსთან ერთად. უნგრელები გაეცნენ ლენინგრადის ბალეტის და სხვა საბჭოთა და უცხოეთის გამოჩენილ კოლექტივებს. და აი სეგედში საგასტროლოდ გაემგზავრა თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის საბალეტო დასი.

საბალეტო კოლექტივი მეტად სერიოზული გამოცდის წინაშე დადგა. შერჩეულ იქნა ორი სპექტაკლი: გ. თორაძის „გორდა“ და ა. მაკავარიანის „ოტელო“. გასტროლთან დაკავშირებით შეიქმნა ორივე ბალეტის ახალი სცენური ვარიანტი: ისინი ნაწილობრივ შეიკვეცა ამოღებულ იქნა ზოგიერთი ცეკვა და ოთხი მოქმედება სამ მოქმედებად შეიკრა, რითაც წარმოდგენები უფრო კომპაქტური და დინამიური გახდა. სპექტაკლებში მონაწილეობდნენ ჩვენი ბალეტის საუკეთესო ძალები: შესანიშნავი ვ. ჭაბუკიანი, ზ. კიკალეიშვილი, ვ. წიგნაძე, ბ. მონაეარდისაშვილი, ლ. მითაიშვილი, ი. ჯანდიერი, ვ. გუნაშვილი, ე. ჭაბუკიანი, ლ. ნადარეიშვილი და სხვები. გასტროლებზე დასს თან ახლდა საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს კადრებისა და მუსიკალურ სასწავლებელთა განყოფილების გამგე რ. ვახტანგოვი.

უნგრეთში ჩასვლისთანავე სტუმართმოყვარე მასპინძლები მეტად გულთბილად შეხვდნენ ქართველ მსახიობებს, ყოველმხრივ ხელს უწყობდნენ და ეხმარებოდნენ რეპეტი-

ციების ჩატარებაში. დეკორაციების გამართვაში. შუქის დაყენებაში, რადგან სპექტაკლები მეტად უცხო ვითარებაში უნდა ჩატარებულიყო: ღია ცის ქვეშ. გაშლილ მოედანზე. რომელსაც მხოლოდ პირობითად თუ ეწოდებოდა „სცენა“.

გასტროლები დაიწყო 14 აგვისტოს ა. მაკავარიანის ბალეტ „ოტელოთი“. მასურბელი აღტაცებით შეხვდა სპექტაკლს. შესანიშნავად გამოიყენა „ოტელოში“ ვ. ჭაბუკიანმა სეგედის დიდი ტაძარი, რომელიც სცენის უკან იდგა. ჯვარისწერის შემდეგ ოტელო და დეზდემონა ორდანოს ხმაზე ტაძრიდან გამოდოდნენ, რაც მეტად ეფექტურ შთაბეჭდილებას ქმნიდა. ყოველ საღამოს წარმოდგენებს 8 ათასამდე მასურბელი ესწრებოდა. მიუხედავად ხალხმრავლობისა, უნგრელები მეტად დაძაბული ყურადღებით უყურებდნენ წარმოდგენებს. მხოლოდ აღფრთოვანებული ტაშისცემა და მოწონების შეძახილები თუ დაარღვევდა ხოლმე ამ საერთო გარინდებას. აღტაცებული ტაშისცემა 10—15 წუთს არ წყდებოდა. — სცენა ყვავილთა თაიგულებით ივსებოდა.

პირველ სპექტაკლს, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღეს ვ. ჭაბუკიანმა, ვ. წიგნაძემ, ზ. კიკალეიშვილმა, ლ. მითაიშვილმა, ბ. მონაეარდისაშვილმა, ე. ჭაბუკიანმა და სხვებმა, დაესწრო საბჭოთა საელჩოს წარმომადგენლობა და მრავალი უცხოელი სტუმარი.

წარმოდგენის დამთავრების შემდეგ სცენაზე ავიდნენ საბჭოთა საელჩოს მუშაკები. „სეგედის თამაშობათა“ ორგანიზატორები, ხელოვნების სპეციალისტები, ქალაქის ხელმძღვანელი ამხანაგები, რომლებიც გულთბილად ულოცავდნენ გამარჯვებას საქართველოს წარგზავნილებს. ქ. სეგედის მერმა პირადად გადაუხადა მადლობა ქართული ხელოვნების ოსტატებს კარგი სპექტაკლისათვის. დასის პატივსაცემად მოეწყო ოფიციალური დარბაზობა, რომელსაც დაესწრო უნგრეთის

სახალხო რესპუბლიკის კულტურის მინისტრი პ. ილკუ. მან გულწრფელი სიტყვით მიმართა საბალეტო კოლექტივს და აღნიშნა, რომ ქართული ბალეტის მონაწილეობა ფესტივალში უნგრეთის მხატვრული ცხოვრების შესანიშნავი მოვლენააო. მინისტრმა გულითადად მიულოცა დასს პირველი წარმატება.

16 აგვისტოს წარმოდგენილ იქნა დ. თორაძის ბალეტი „გორდა“. მონაწილეობდნენ ვ. წიგნაძე (ირემა), ზ. კიკაღიშვილი (გორდა), ლ. მითაიშვილი (ჯავარა). ვ. გუნაშვილი (მამია). მაყურებელი უდიდესი აღტაცებით, შეძახილებითა და ხანგრძლივი ტაშით ხვდებოდა ყოველ საცეკვაო ნომერსა თუ მოქმედებას, წარმოდგენის დამთავრებისას მრავალჯერ გამოიძახეს მსახიობები. — სცენა ისევ ყვავილებით აივსო.

„გორდას“ დაესწრო კულტურის მინისტრი, ილკუ და დიპლომატური კორპუსი. უაღრესად მაღალი შეფასება მისცა უნგრეთის პრესამ „ოტელოს“ და „გორდას“, ცენტრალურმა გაზეთმა „ნეპსაბატშავანს“ გამოაქვეყნა რეცენზია, რომელშიაც ქებას ასახა ქართული ხელოვნების წარმოდგენებს, მუსიკას, დადგმას, შესრულებას, მხატვრობას. „ქართული წარმოდგენების მხატვრული ხარისხი იმდენად მაღალია. — სწერდა გაზეთი „ნეპსაბატშავი“, — რომ შეიძლება მსოფლიოს ყველა სცენაზე იყოს იგი ნაჩვენები“.

საბალეტო დასის გასტროლები დაემთხვა ქართულ კულტურის დღეებს უნგრეთში. 18 აგვისტოს ბუდაპეშტში მედიჩის თეატრში საზეიმოთ გაიხსნა ქართული კულტურის დეკადა თეატრის უზარმაზარი დარბაზი სავსე იყო უნგრეთ-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის საზოგადოების, მშრომელთა ინტელიგენციის და ახალგაზრდობის წარმომადგენლებით. პრეზიდენტში, რომლის თავზედაც მისალმების სიტყვები ბრწყინავდა ქართულ და უნგრულ ენებზე. იყვნენ უნგრეთ-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის საზოგადოების თავმჯდომარე ე. მიხაიფი. საზოგადოების გენერალური მდივანი ი. კრიშტოფი. საქართველოს დელეგაციის ხელმძღვანელი, საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის მოადგილე უ. ობოლაძე. სსრ კავშირის დროებითი საქმეთა რწმუნებული უნგრეთში ნ. შელესა და სხვები.

საზეიმო საღამოს დასასრულს გაიმართა სადღესასწაულო კონცერტი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს ქართულმა საბალეტო

დასმა. ვოკალურ-ინსტრუმენტულმა კვარტეტმა „ორეამ“ და ქართული ესტრადის მსახიობებმა.

19 აგვისტოს კვლავ „გორდა“ დაიდგა. 20 აგვისტოს — „ოტელო“. სპექტაკლებს ღირეურობდა საქ. სსრ სახალხო არტისტი, პროფესორი ვ. ფალიაშვილი. 21 აგვისტოს ბუდაპეშტზე გავლით ქართული საბალეტო დასი სამშობლოში გამოემგზავრა.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს ქართული ბალეტის უდიდესი წარმატება, რომელიც მასწილად ხვდა უნგრეთში. ყველა გაზეთმა მიუძღვნა რეცენზია. ბალეტის გამოსვლას, რომელშიაც მაღალ შეფასებას აძლევდნენ სპექტაკლების მხატვრულ ღირსებებს და ქართველ მსახიობთა ოსტატობას. გაზეთი „მადიარ ნემზეტი“ 18 აგვისტოს ნომერში ხაზს უსვამდა, რომ ბალეტი „გორდა“ ბრწინვალედ დადგა ვ. ჭაბუკიანმა და უაღრესად კარგად ცეკვავდნენ სოლისტები ზ. კიკაღიშვილი, ლ. მითაიშვილი, ვ. წიგნაძე, ვ. გუნაშვილი და სხვები.

უნგრეთის სოციალისტური მუშათა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ორგანომ გაზეთმა „ნეპსაბატშავანს“ 19 აგვისტოს ნომერში სპეციალური სტატია მიუძღვნა საბჭოთა ქორეოგრაფიის სიამაყეს ვ. ჭაბუკიანს. „ჭაბუკიანი შესანიშნავი მხატვარია. მისი „ოტელო“ ერთ-ერთი ბრწყინვალე მხატვრულ ქმნილებათაგანია“. ამავე გაზეთმა ვრცელი რეცენზიები გამოაქვეყნა ორივე დადგმაზე.

უნგრეთის სახალხო რესპუბლიკის კულტურის, განათლებისა და მეცნიერების მინისტრმა პ. ილკუმ განაცხადა, რომ თბილისელთა გასტროლებმა აამაღლა „სეგედის თამაშობათა“ მნიშვნელობა და ღირსეულად დაავიროვნა ფესტივალის ფინალი.

ქართველ მსახიობთა დიდი წარმატებებისა და უნგრეთ-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის განმტკიცებაში მათი წვლილის აღსანიშნავად ჩონგრადის ოლქის საოლქო საბჭოს აღმასკომმა და უნგრეთ-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის საზოგადოების განყოფილებამ საბალეტო დასი დააჯილდოვა უნგრეთ-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის საზოგადოების სამახსოვრო მედლით. რომელზედაც ოქროს გვირგვინია გამოსახული. ბალეტების „ოტელოს“ და „გორდას“ დამდგმელებს გადაეცათ საზოგადოების სამკერდე ნიშნები. რომელზედაც გამოსახულია ვერცხლის გვირგვინი. კულტუ-

რის, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ დასს უსახსოვრა საუცხოო მხატვრული ნაკეთობა — ფაიფურის დიდი ვაზა.

გაზეთ „ნესაბადშაგში“ იმ ხანად გამოქვეყნებულ წერილში აღნიშნული იყო: „საუკუნის წინად ერთმა გამოჩენილმა უნგრელმა საზოგადო მოღვაწემ თქვა. საჭიროა უნგრელებმა გაიცნონ შორეული საქართველოს თვითმყოფადი კულტურაო. ეს ნატვრა მხოლოდ ახლა, ჩვენს დღეებში აღსრულდა“. მართლაც, უნგრელმა ხალხმა ახლოს გაიცნო და გულით შეიყვარა ქართული ხელოვნება.

„ოტელოსა“ და „გორდას“ წარმოდგენები სეგედის ფესტივალზე იყო ეროვნული კლასიკური ქორეოგრაფიის დიდი გამარჯვება, რაც უნგრეთის პრესამ, იქაურმა მყურებლებმა, ფესტივალის უცხოელმა დამსწრეებმა ერთხმად აღიარეს.

22 აგვისტოს გვიან ღამით ცისფერი ლაინერი მსუბუქად დაეშვა თბილისის აეროდრომის საფრენ ბილიკზე. სპეციალური თვითმფრინავით „ბუდაპეშტი — თბილისი“ ქართველი მსახიობები მშობლიურ თბილისს დაუბრუნდნენ.

ოქტომბერში თბილისის ოპერის დირექტორის ა. ჩიმაკაძის სახელზე უნგრეთიდან მოვიდა წერილი, რომელშიაც სეგედის თეატრალურ სანახაობათა დირექტორი ტორი იანიში ერთხელ კიდევ უხდიდა მადლობას ქართული ბალეტის კოლექტივს შესანიშნავი გამოსვლებისათვის სეგედში. აი ეს წერილიც:

„პატივცემულო ამხანაგო დირექტორო! ნება მომეცით მხურვალე მადლობა გადაგიხადოთ თქვენი საჯარო გამოსვლებისათვის სეგედში არა მარტო თქვენ. არამედ თქვენს თანამშრომლებსაც: ბალეტის მსახიობებს, სოლისტებს. ტექნიკურ ხელმძღვანელებს და ყველა სხვა დანარჩენებს.

ჩვენთან სტუმრადმყოფ აქტიორთა მაღალ დონეზე შეფასებული გამოსვლები ერთხელ კიდევ ადასტურებს საბჭოთა მსახიობების შესანიშნავ პროფესიონალიზმს. დიდად კმაყოფილი ვარ მათთან გაცნობით და იმედი გვაქვს, რომ თქვენი შესანიშნავი ადამიანების საშუალებით უფრო ფართოდ გავიცნობთ საქართველოს კულტურას.

საბოლოოდ ნება მომეცით მოგილოცოთ და გისურვოთ წარმატებები თქვენი შესანიშნავი ნაციონალური პოეტის შოთა რუსთაველის დღეებისათვის და აგრეთვე გამოსვლები-

სათვის საფრანგეთში მხურვალე საღმთ ტორი იანიში, სეგედის თეატრალურ სანახაობათა დირექტორი. სეგედი. 1966 წ. 14 ოქტომბერი“.

ეს წერილი კიდევ ერთი დადასტურება იყო ქართული ბალეტის წარმატებისა უნგრეთში.

სეგედის გასტროლების შემდეგ საბალეტო დასი თეატრის ყოველდღიურ ცხოვრებაში ჩაება. ამავე დროს წინ კიდევ უფრო სერიოზული ამოცანა იდგა. დეკემბერში ბალეტის კოლექტივს მონაწილეობა უნდა მიეღო ეროვნული ბალეტების პარიზის მეოთხე საერთაშორისო ფესტივალში.

საფრანგეთის დედაქალაქში ყოველწლიურად ეწყობა საბალეტო ხელოვნების საერთაშორისო ფესტივალი, რომელშიც მონაწილეობენ მსოფლიოს საუკეთესო მოცეკვავეები და სახელმწიფო საბალეტო დასები. საფრანგეთის ბალეტის საერთაშორისო ფესტივალის მუდმივი კომიტეტის გენერალურმა დირექტორმა, ელისეს მინდვრების ცნობილი თეატრის „შანზ ელიზეს“ მმართველმა საგანგებო ჯგუფი გამოგზავნა თბილისში, რომელიც დაესწრო ჩვენს საბალეტო სპექტაკლებს და შემდეგ მთელი დასი საფრანგეთში ბალეტის საერთაშორისო ფესტივალზე მიიწვია.

„შანზ ელიზე“ მეტად დიდი ტრადიციების მქონე თეატრია. იგი 2 ათასამდე მყურებელს იტევს. ჯერ კიდევ რევოლუციამდე აქ წარმატებით გამოდიოდა რუსული ბალეტის მეცენატისა და ორგანიზატორის დიავილვის საბალეტო დასი. აქვე აუღერდა ი. სტრავინსკის შესანიშნავი ნაწარმოებები. დღეისათვისაც აქ იდგება მნიშვნელოვანი მუსიკალური პრემიერები.

ქართული ბალეტი მეტად პასუხსაგები და მკაცრი გამოცდის წინაშე წარსდგა. მისი ხელოვნების განმსჯელნი და შემფასებელნი იყვნენ მრავლისმნახველი პარიზელები. ფესტივალის მრავალრიცხოვანი სტუმრები და ყიური მსოფლიოს გამოჩენილ მუსიკოსთა და ქორეოგრაფიის საუკეთესო მცოდნეთა შემადგენლობით.

რეპერტუარი: „ოტელო“, „გორდა“ (დირიჟორი — ვ. ფალიაშვილი).

29 ნოემბერს „ოტელოთი“ დაიწყო პარიზის გასტროლი. სამშობლო მღელვარებით ელოდა ყოველ ცნობას პარიზიდან. „კომუ-

ნისტის“ რედაქცია ტელეფონით დაუკავშირდა საფრანგეთის დედაქალაქს. საქართველოს სსრ კულტურის მინისტრის მოადგილემ ა. დვალიშვილმა. რომელიც დასს თან ახლდა, რედაქციას შემდეგი აცნობა: „ყველასათვის ცნობილია, რომ ბერის მომსწრე პარიზელებს ვერაფრით გააკვირვებ; ამიტომ ჩვენი მსახიობები ძალზე ღელავდნენ.

მათ გაცილებით მეტი მოწონება დაიმსახურეს „ოტელოში“. იცეკვს ვ. ჭაბუკიანმა და თ. სანაძემ (ოტელო), ვ. წიგნაძემ და ნ. არობელიძემ (დეზდემონა). ზ. კიკალეიშვილმა და ვ. გუნაშვილმა (იაგო). ე. ჭაბუკიანმა (ბიანკა). ბ. მონაგარდისაშვილმა (კასიო) და სხვა“.

წამყვანმა გაზეთებმა. როგორცაა „მონდი“: „კომბა“, „ფრანსუა“, დადებითი რეცენზიები გამოაქვეყნეს. მხოლოდ „ფიგაროში“ გააკრიტიკა „ოტელოს“ დადგმა. — ცეკვა ცოტა და ბალეტი ძირითადად პანტომიმით არის გადაწყვეტილი.

კარგად მიიღეს „გორდა“ განხილვაზე და პრემიერაზეც. „არ გადავაჭარბებ, ამბობს დვალიშვილი. — თუ ვიტყვი, რომ ხალხით საესე დარბაზი „გორდას“ აღფრთოვანებით შეხვდა“. სცენაზე გამოიძახეს არა მარტო შემსრულებლები. არამედ მუსიკის ავტორიც — კომპოზიტორი დ. თორაძე. პრემიერაზე აღმავლობით იცეკვს ბ. მონაგარდისაშვილმა (გორდა). ლ. ნადარეიშვილმა (ირემა). ლ. მითაიშვილმა (ჯავარა), ვ. გუნაშვილმა (მამია). მომდევნო წარმოდგენებში მთავარ როლებში გამოვიდნენ ზ. კიკალეიშვილი, ვ. წიგნაძე, რ. მაღალაშვილი.

საჭიროდ მიმაჩნია, რომ აქ მოვიყვანო ზოგიერთი ფრაზები საფრანგეთის გაზეთებიდან ქართული ბალეტის გასტროლების გამო პარიზში.

მაღალ შეფასებას აძლევს ბალეტ „გორდას“ მხატვრულ ღირსებებს გაზ. „კომბას“ კრიტიკოსი. იგი აღნიშნავს, რომ ეს „ტიპიურად ქართული სპექტაკლია“ და აღფრთოვანებას გამოთქვამს სოლისტებისა და კორდე — ბალეტის ოსტატობის გამო.

ქართველი ბალერინები თავიანთ პარტიებს „საოცარი სინარჩართ“ ასრულებენ, რაც მაყურებლის ენთუზიამს იწვევს. რეცენდენტი განსაკუთრებით აღნიშნავს მოცეკვავეთა „ვირტუოზულ ტექნიკას, დიდ დრამატულ ოსტატობას“. „რა მსუბუქი ცეკვა, რა მოქნი-

ლობა, ტრაგედიული ცეკვის როგორი უნარი!“
წერს რეცენდენტი ლიალიანა მითაიშვილის შესახებ.

„ლუმანიტი“ აღნიშნავს ბეჟარ მონავარდისაშვილისა და ლარისა ნადარეიშვილის აქტიორულ წარმატებებს. ბალეტი „გორდა“. — წერს ავ. ბლოკი „ლუმანიტში“ — „ბრწყინვალედ ცხადყოფს თბილისის ბალეტის ტექნიკურ ოსტატობას“.

სხვადასხვაგვარი გამოხმაურება გამოიწვია ბალეტმა „ოტელომ“. ზოგიერთი კრიტიკოსის ავტორს უსაყვედურებს იმას, რომ ზედმეტად არის გამოყენებული მიმიკა და პანტომიმა. სხვა თვალსაზრისს გამოთქვამს ყოველკვირეულის „ნუველ ლიტერერის“ რეცენდენტი, რომელიც მიესალმება ავტორთა ორიენტაციას შეექმნათ „დიდმასშტაბიანი სახალხო სპექტაკლი. რომელიც განკუთვნილია არა ერთი მუჟა სპეციალისტებისათვის, არამედ ფართო მასებისათვის... სხვაგვარი მსჯელობა სპექტაკლის შესახებ შეუძლებელია“. ყოველკვირეულის აზრით, საჭიროა გაზიარებულ იქნას თბილისელთა გამოცდილება სწორედ ესლა, როცა საფრანგეთში აპირებენ ეროვნული საბალეტო კოლექტივის შექმნას.

ბალეტის მოყვარულნი აღტაცებული არიან ვ. ჭაბუკიანის ოსტატობით, რომელმაც ოტელოს პარტია შეასრულა. ჭაბუკიანი. რომელიც ამავე დროს „ოტელოს“ დამდგმელია. „საოცარი ძალით ცეკვავს“. — წერს „ნუველ ლიტერერი“. „გამოჩენილი მსახიობი ჭაბუკიანი გვაოცებს თავისი პიროვნებით. დინამიზმით“. — წერს გაზეთი „ორორი“... — „ამ მშვენიერ ათლეტს რომ შეხედავ, რწმუნდები, რომ ცეკვა პლასტიკური სილამაზის საწინდარია“.

„ორორი“ აღნიშნავს აგრეთვე ზ. კიკალეიშვილის ოსტატობას.

პარიზში საზეიმოდ აღინიშნა შოთა რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავი. კონცერტში, რომელიც ამ თარიღს მიეძღვნა, საუკეთესო ნომრებით გამოვიდნენ საქართველოს წარგზავნილები: ლ. მითაიშვილი და ვ. აბაშიძე, ბ. მონაგარდისაშვილი და ნ. არობელიძე, ა. დვალი და ვ. გუნაშვილი, ი. ჯანდიერი, ე. ჭაბუკიანი, ვ. ტაბახმელაშვილი, ნ. ჩახუნაშვილი და სხვები.

მათ შეასრულეს ნაწყვეტები კლასიკური და ქართული ნაწარმოებებიდან. ცალკეული ნომრები: „ქართული“ ზ. ფალიაშვილის „და-

ისიდან“, ხორუმი — ა. ბალანჩივაძის „მთე-
ბის გულიდან“, სენ-სანსის „გედი“ და სხვა.

12 დეკემბერს დამთავრდა პარიზის ცეკვის
მეოთხე საერთაშორისო ფესტივალი. ფესტი-
ვალში, რომელმაც თითქმის ერთ თვეზე მეტ
ხანს გასტანა, მონაწილეობდნენ სსრ კავში-
რის, კუბის, ამერიკის შეერთებული შტატე-
ბის, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა-
სა და საფრანგეთის საბალეტო დასები. საბ-
ჭოთა კავშირის ფესტივალზე თბილისის ზ. ფა-
ლიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის
სახელმწიფო აკადემიური თეატრის საბალე-
ტო კოლექტივი წარმოადგენდა. მან სულ 12

სპექტაკლი გამართა. აქედან 7 „გორდა“,
5 „ოტელო“.

პარიზის ცეკვის აკადემიამ სპეციალური
პრემია — „პარიზის პრიზი“ მიანიჭა ვახტანგ
ჭაბუკიანს და მთელ საბალეტო დასს.

გამოჩენილმა ფრანგმა მოცეკვავემ და ბა-
ლეტმეისტერმა სერჟ ლიფარმა ვახტანგ ჭაბუ-
კიანს და საბალეტო დასს მაღალი ჯილდო
მიულოცა. შემდეგ პირადად ჭაბუკიანს თავი-
სი წიგნი გადასცა სამახსოვრო წარწერით.

13 დეკემბერს ქართული ბალეტის კოლექ-
ტივი სპეციალური თვითმფრინავით პარიზი-
დან თბილისში დაბრუნდა.

კომე მარჯანიშვილის სახ. სახელმწიფო აკადემიური თეატრის გასტროლები მოსკოვსა და ერივანში

1966 წლის 19 ივლისიდან 5 აგვისტომდე კ. მარჯანიშვილის სახ. შრომის წითელი დროშის ორდენოსანმა სახელმწიფო აკადემიურმა თეატრმა გასტროლები ჩატარა ქ. მოსკოვში. ეს თეატრის მეხუთე გასტროლია მოსკოვში.

I გასტროლი შედგა 1930 წელს თვით კომე მარჯანიშვილის უშუალო ხელმძღვანელობით. (რეპერტუარი: კ. გუცკოვის „ურიელ აკოსტა“, ე. ტოლერის „ჰოპლა, ჩვენ ვცოცხლობთ“, შ. დადიანის „კაკალ გულში“, კ. კალაძის „როგორ“ და „ხატიჯე“, დ. შენგელიას „თეთრები“, დ. ჩიანელის „ბაილი“, ლოპე დე ვეგას „ცხვრის წყარო“, შელის „ბეატრიჩე ჩენჩი“).

ამ გასტროლებით ქართული თეატრი პირველად გასცდა საქართველოს საზღვრებს. გასტროლები ჩატარდა ბრწყინვალედ.

II გასტროლი შედგა 1939 წ. (რეპერტუარი: გუცკოვის „ურიელ აკოსტა“, პ. კაკაბაძის „კოლმეურნის ქორწინება“, შ. დადიანის „ნაპერწკლიდან“, ვ. ვახუცაძის „მათი ამბავი“, ზ. ანტონოვის „მის დაბნელება საქართველოში“).

III გასტროლი შედგა 1958 წ., ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის დეკადის დროს. (რეპერტუარი: შექსპირის „რიჩარდ III“, ლ. გოთუას „მეფე ერეკლე“, („გზაჯვარედინზე“), ვაჟას „მოკვეთილი“, მ. ბარათაშვილის „მარინე“, ა. კორნეიჩუკის „ესკადრის დაღუპვა“. თეატრი დაჯილდოებული იქნა შრომის წითელი დროშის ორდენით.

IV გასტროლი შედგა 1962 წ. (რეპერტუარი: ნ. დუმბაძისა და გ. ლორთქიფანიძის „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“, ევრიპიდეს „მედეა“, შექსპირის „რომეო და ჯულიეტა“, ნ. პერიალისის „ბაფთიანი გოგონა“, ვ. კანდელაკის „მაია წყნეთელი“, მ. ბარათაშვილის „მარინე“).

გაიარა ოთხმა წელმა და თეატრი კვლავ წარსდგა მოსკოველი მაყურებლის წინაშე. აღსანიშნავია, რომ ზედიზედ მესამედ, თეატრის გასტროლები ჩატარდა მცირე თეატრში,

რომელთანაც ორი ნათელი სახელი გვაკავშირებს: მცირე თეატრს მიუძღვნა მთელი თავისი შესანიშნავი სიცოცხლე ჩვენმა თანამემამულემ ალ. სუმბათაშვილმა-იუქინმა, და აქვე გაატარა თავისი სიცოცხლის უკანასკნელი დღეები დიდმა რეჟისორმა კომე მარჯანიშვილმა, რომელიც ფ. შილერის „დონ-კარლოსის“ დადგმაზე მუშაობდა.

თეატრის წინაშე მეტად საპასუხისმგებლო ამოცანა იდგა: უნდა შეგვენარჩუნებინა და უფრო გავვემტკიცებინა ის შემოქმედებითი ავტორიტეტი, პატივისცემა და სიყვარული, რომელიც თეატრმა წინა გასტროლებით დაიმსახურა. დრო კი მეტად არახელსაყრელი იყო გასტროლებისათვის: მოსკოვის ყველა თეატრს სეზონი დახურული ჰქონდა, ცხელიდა, თეატრალური ინტელიგენცია დასასვენებლად იყო წასული, ზოგიც — საგასტროლოდ.

გარდა ამისა მიმდინარეობდა მსოფლიოს პირველობა ფეხბურთში და მთელი მოსკოვი გულშემატკივართა „ციებ-ცხელებით იყო შეპყრობილი“. მოსკოვში მუშაობდა რამდენიმე გასტროლიორი თეატრი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა კუთხიდან.

ყოველივე ეს გარკვეულ დაბრკოლებებს უქმნიდა ჩვენი გასტროლების სათანადო შემოქმედებითს დონეზე ჩატარებას.

საგასტროლო რეპერტუარში თეატრმა შეიტანა ბოლო სეზონების საუკეთესო ნამუშევრები: ა. სუმბათაშვილის „დალატი“, ნ. დუმბაძისა და გ. ლორთქიფანიძის „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“ (განმეორებით — მოსკოველი კოლეგების რჩევით) და „მე ვხედავ მზეს“. ა. ცაგარლის „რაც გინახავს, ვეღარ ნახავ“, პ. კაკაბაძის „კახაბერის ხმალი“, გ. ხუხუაშვილის „გზები“, ჟან ანუის „ჟანა დარკი“ („ტოროლა“) და ა. კასონას „ხეები ზეზეურად კვდებიან“.

საკავშირო პრესამ საუკეთესო შეფასება მისცა თეატრის სპექტაკლებს. ამას მოწმობს ჟურნალ-გაზეთებში მოთავსებული სარეცენზიო წერილების მარტო სათაურებიც კი:

«Радостные итоги — («Вечерняя Москва»), «Пора творческой зрелости» — («Советская культура») «Пламенная простота («Театральная жизнь»), «Созвездие талантов» — («Известия») და სხვა. ვავეცნობთ რამდენიმე ამონაწერს:

«Мы благодарны театру им. Марджанишвили за интересный спектакль. За возвращение на сцену малого театра пьесы его многолетнего руководителя Сумбата-Южина...

Зеинаб — Анджапаридзе — Это титанически могучая духом, мудрая и великая страдающая мать своей родины... так велика внутренняя наполненность актрисы, что нам достаточно одного ее взгляды, легкого поворота головы, чтобы понять, какая буря бушует под внешней сдержанностью. На том же уровне находится и исполнение В. Годзиашвили комедийной роли слуги Бесо. С каждым появлением Бесо стихия народного, национального, комедийного заполняет сцену»...

Т. Князевская («Советская Культура» 6 авг. 1966 г.)

«Очень тонко ведет роль Анания главы А. Омиадзе... Когда мы узнаем, что Анания — этот умный, с виду спокойный человек — некогда пожертвовал во имя родины маленьким сыном, мы говорим: да, артист убедил нас в том, что перед нами — истинный герой.

А. Февральский («Заря Востока» 16/VIII-66 г.).

„რამდენი ბრწყინვალე ნამუშევარია სპექტაკლში „მე. ბებია, ილიკო და ილარიონი“; დაუსრულებლად შეიძლება აღტაცებული იყო გულკეთილი, მოფუსფუსე ბებიათი, რომელსაც ს. თაყაიშვილი ასრულებს უბადლო გულწრფელობითა და უბრალოებით. ხოლო რად ღირს ა. ყოჩოქიანიის ილიკოსა და გრ. კოსტავას ილარიონის ბრწყინვალე კორდიური დღეები. ახლა ლ. ანთაძის უშუალო და ბავშვურად სპეტაკი ზურიკო! და ეს მხოლოდ მთავარი გმირებია! მერე რამდენია ეს ეპიზოდური გმირები სკოლის. ვაგონის სცენებში. — რამდენი რელიც არის. იმდენი წარმატება. ყოველი ეპიზოდი საკონცერტო ნომერია“...

ბ. ბალაშოვა („კომუნისტი“ 11/VIII-66 წელი).

—В зрелищно ярком, открыто театральном, полнозвучном «Мече Кахабери» — счастливо сочеталось умение режиссера Г. Лорткипанидзе постигнуть самый дух литературного произведения и выразить его в формах, наиболее полно раскрывающих авторский замысел, с отличным актерским ансамблем, тонко чувствующим стилистику пьесы и режиссерскую мысль».

Т. Князевская.

«Рядом с ярким, темпераментным, почти буффонадным рисунком Т. Маисурадзе (Вахтанг — хан) — приглушенная, но глубокая прония В. Нинуа, блестяще игравшего лежебоку Госташаба, и высокий драматизм Медин Джапаридзе (Гулкана) не кажутся чужими, разностильными.

Н. Исмаилова — «Испытание гармонией» («Известия» 23/VIII-66 г.).

«Главное, можем ли мы утвердительно ответить на весьма существенный вопрос: создан театром свой, неповторимый образ спектакля? Найдено ли то художественное решение, которое позволит этому спектаклю остаться в памяти тех, кто его видел? — Да, можем мы ответить утвердительно, — образ спектакля создан. Образ, значительный по мысли, масштабный, современный».

Д. Орлов — «Дороги Саба Урбнели» («Советская культура» 26/VII-1966 г.).

«В восьмом спектакле «Иные нынче времена», в котором актеры играют и танцуют с заразительным юмором и легкостью, выделяется фигура Аветика; необычайно живые, выразительные глаза В. Годзиашвили говорят едва ли не больше, чем слова».

А. Февральский.

„სპექტაკლი „მე ვხედავ მზეს“ მოგვითხრობს აღამიანთა მამაცობასა და სიმტკიცეზე. მათს სულიერ სინათლესა და ურთიერთობის სისპეტაკეზე. მოგვითხრობს უბრალოდ. თავშეუკავებლად, უხმაუროდ“.

ბ. ბალაშოვა.

«Превосходно играют М. Джапаридзе, А. Омиадзе, Т. Арчвадзе, И. Трипольский в спектакле «Деревья умирают стоя». Тем, что спектакль сохраняется в репертуаре уже почти 10 лет, он обязан и своей высо-

кой сценической культуре и, прежде всего, В. Анджапаридзе — исполнительнице роли бабушки. Сколько изумительных оттенков в ее игре! Это подлинно великая актриса. Она давно завоевала признание и любовь московских зрителей, которые видят в ней крупнейшую трагическую актрису советского союза».

А. Февральский.

«Режиссура Л. Мирцхулава несколько рационалистична, зато спектаклю не откажется в цельности и строгости, в философской насыщенности. Роль Шанны с успехом играет молодая актриса театра С. Чиаурели».

Н. Исмаилова.

30 ივლისს რუსეთის თეატრალურმა საზოგადოებამ მოაწყო მარჯანიშვილის სპექტაკლების განხილვა. განხილვა გახსნა ყურნალ «Театр»-ის რედაქტორმა ი. რიბაკოვმა. მან აღნიშნა, რომ მარჯანიშვილის თეატრის სტუმრობა მოსკოვში სასიამოვნო და მისასალმებელი მოვლენაა, მიულოცა თეატრის კოლექტივს გასტროლების წარმატებით მიმდინარეობა და სიტყვა მისცა ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორს ა. ანიკსტს. რომელმაც თქვა: პირადად ჩემზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა „კახაბერის ხმალმა“. პიესა დაწერილია შესანიშნავად. რეჟისორმა გ. ლორთქიფანიძემ კარგად გადმოგვცა პიესის იდეა, მისი მძაფრი ირონია, მას შესაფერი ფორმა მოუძებნა. ძალიან მომეწონა მხატვარ მ. მალაზონიას ნამუშევარი. ურემმა ბრეხტის „დედა კურაჟი“ მომაგონა. მაგრამ აღმაფრთოვანა მისმა თავისებურმა გამოყენებამ: — ჩვენს თვალწინ ურემი ხან ქოხად გადაიქცევა, ხან სასახლედ, ხან კიდევ ციხე-სიმაგრედ. შესანიშნავია ნიღბები. ბრწყინვალეა მსახიობური ანსამბლი. ეს სპექტაკლი თეატრის შემოქმედებითი სიმწიფის მაჩვენებელია.

ა. კასონას „ხეები ზეზეურად კვდებიან“ არ წარმოადგენს დიდი იდეურ-მხატვრული ღირებულების მქონე პიესას, მაგრამ მსახიობები გამოირჩევიან თავიანთი ოსტატობით. სპექტაკლის გულია ვ. ანჯაფარიძე. რომელიც მეტად სათუთად, ფაქიზად გვიხატავს ბებიას სულიერ სამყაროს, მის ჰეროიკულ ბუნებას. დიდი სიმართლით ასრულებს სენიორ ბალბოს როლს ა. ომიძე, იგი ისეა შერწყმული როლთან, რომ ვერ იტყვი, მსახიობი თამაშობსო.

მეტად სასიამოვნო და მომხიბვლელია მ. ჯაფარიძის მართა. კარგია თ. არჩვაძის დირექტორი. დიდი ოსტატობით ასრულებს ი. ტრიპოლსკი შაურისიოს.

დასასრულს ა. ანიკსტმა აღნიშნა, რომ მარჯანიშვილის თეატრი ყოველთვის იდგა საბჭოთა თეატრების პირველ რიგში და ტრადიციას ახლაც წარმატებით აგრძელებს.

სიტყვა ეძლევა მხატვარ მ. კურილინს: ქართული თეატრალური მხატვრობა ყოველთვის მხიბლავდა. თქვენს რეპერტუარში ბევრი კარგი და საყურადღებო ნამუშევარია. მომეწონა ო. ლითანიშვილის გაფორმება სპექტაკლისა „რაც გინახავს, ველარ ნახავს“, მხატვრობა უბრალოდ, უპრეტენზიოდ არის გადაწყვეტილი. თავისი კოლორიტით, სტილით შესანიშნავია კოსტუმები. საინტერესო მხატვარია მ. მალაზონია. მომწონს მისი ძუნწი, ლაკონური, მაგრამ მრავლის მეტყველი მანერა. თქვენი თეატრის ძალაა რეჟისორის. მხატვრისა და მსახიობის შემოქმედებითი ერთიანობა, რაც ბევრ სპექტაკლში იგრძნობა.

ჩემი სიყვარული თქვენი თეატრის მიმართ ყველასათვის ცნობილია. — თქვა კრიტიკოსმა ნ. კრიმოვამ. — თქვენმა შესანიშნავმა ვერიკომ. ვასომ, სესილია თაყაიშვილმა, გ. შავგულიძემ. — ვ. ყუშიტაშვილის „რიჩარდ III“ და სხვებმა ბევრი ბედნიერი წუთები განმაცდევინეს. წელს განსაკუთრებით გამახარა სპექტაკლების „რაც გინახავს, ველარ ნახავს“ და „კახაბერის ხმალი“-ს გამარჯვებამ, მაგრამ სად არის ახალი გვარები? სად არიან ახალი შემოქმედები? როდემდის გინდათ მოიპოვოთ გამარჯვება ძველი. ნაცადი გვარდიის წყალობით? — ამ საკითხს თეატრის ხელმძღვანელობა ღრმად უნდა ჩაუფიქრდეს.

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი ა. ანასტასიევი ამბობს: — ალბათ შეამჩნიეთ, რომ თქვენს სპექტაკლებს რამდენჯერმე დაესწრო სახელგანთქმული მომღერალი ი. კოხლოვსკი, რაც იშვიათი მოვლენაა. როცა ერთ-ერთ ანტრაქტზე ამის შესახებ ვკითხე, მან მუპასუხა: „თუ კარგად არ იცნობთ ქართულ ხელოვნებას. არ გეგნებათ მთლიანი შთაბეჭდილება საბჭოთა ხელოვნებაზე საერთოდ“. მე მომხიბლა ვ. გომიანიშვილისა და ე. ომიძის ცხოვრებისეულმა სიმართლემ და ვ. ანჯაფარიძის ჰუმანიტარული რომანტიკულობამ „ლატაში“. სპექტაკლში „მე ვხედავ მზეს“ შე-

მიყვარდა ლამაზი, ჯანსაღი სულის ადამიანები.

დასასრულს ი. რიბაკოვმა თქვა: მსჯელობა საინტერესო და სასარგებლო იყო, მარჯანიშვილის თეატრმა კარგი რეპერტუარი ჩამოიტანა მოსკოვში. განსაკუთრებით მინდა ავღნიშნო გ. ხუხაშვილის „გზები“, რომელიც მასასაღმებელ მოვლენად მიმაჩნია. ეს სპექტაკლი თეატრის უდავო წარმატებაა. ძალიან კარგია შემსრულებელთა მთელი ანსამბლი, განსაკუთრებით კი .ზ. ლაფერაძე (საბა) და ვ. ნინუა (ბასა).

ი. რიბაკოვმა თეატრს უსურვა დიდი შემოქმედებითი გამარჯვებები და მადლობა გადაუხადა კარგი სპექტაკლებისათვის.

პრესისა და მაყურებლის საერთო შეფასება გამოხატა თეატრმცოდნე ნ. ბალაშოვამ გაზეთ „კომუნისტისათვის“ სპეციალურად დაწერილ სტატიაში:

„დიან, მარჯანიშვილის სახელობის თეატრი, აქტიურული ტალანტების ბრწყინვალე თანავარსკვლავედია, და ამ შესანიშნავ ოსტატებთან ახალი შეხვედრა დიდხანს დაგვრჩება მესხიერებაში.“

მადლობელი ვართ თეატრისა მისი მხატვრული პალიტრის მრავალფეროვნებისათვის, მისი უჭკნობი ახალგაზრდობისა და ხალისისათვის, მისი მუდმივი ძიებისა და მუდმივი წინსვლისათვის.“

ორი სპექტაკლი — „ღალატი“ და „მე ვხედავ მზეს“ — გადასცა საკავშირო ტელევიზიამ.

სსრკ კულტურის მინისტრის ამხ. ე. ფურცევას ბრძანებით გასტროლების წარმატებით ჩატარებისათვის თეატრის მთელ კოლექტივს გამოეცხადა მადლობა.

„მეგობრობის გასტროლები“, — ასე უწოდა სომხურმა პრესამ გასტროლებს, რომელიც კ. მარჯანიშვილის სახელობის შრომის წითელი დროშის ორდენოსანმა სახელმწიფო აკადემიურმა თეატრმა ჩაატარა მოძვე სომხეთის დედაქალაქ ერევანში ა. წ. 21 ნოემბრიდან 5 დეკემბრამდე.

„კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება, ქართველო ძმებო! ვლოცავ იმ წუთს, როცა თქვენ ფეხი შემოდგით სომხეთის მიწაწყალზე, ჩემი სახლი — თქვენი სახლია“ — ამ სიტყვებით შემოგვგება გამოჩენილი სომეხი მსახიობი, სომხეთის სსრ სახალხო არტისტი, ერევნის

გ. სუნდუკიანის სახ. თეატრის დირექტორი გ. ჯანიბეკიანი.

ასეთი დამოკიდებულება იგრძნობოდა ჩვენდამი მთელი ჩვენი გასტროლების პერიოდში, ყველგან და ყოველთვის, თეატრში თუ სასტუმროში, შემოქმედებასა თუ ცხოვრებაში!

სწორედ ეს მეგობრობა გვაღებდა დიდი პასუხისმგებლობით მოვკიდებოდი ჩვენს გასტროლებს, მით უმეტეს, რომ ფაქტიურად ეს იყო ქართული თეატრის პირველი გასტროლები სომხეთის რესპუბლიკაში (თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ერთადერთ სპექტაკლს „მარინეს“, რომელიც ჩვენმა თეატრმა ითამაშა ერევანში 1958 წ. „ამიერკავკასიის თეატრალურ გაზაფხულზე“ და რუსთაველის თეატრის სპექტაკლს „მეფე ლირს“). გარდა ამისა, ყურადსაღები იყო სხვა გარემოებაც: ერევნის მაყურებელი საკმაოდ განებივრებულია (ამ სიტყვის კარგი გაგებით). წელს მან ნახა მცირე თეატრის, „სოვრემენიკის“, ვანტანგოვის სახ. თეატრის გასტროლები.

ჩვენს გასტროლებთან ერთად კი საოპერო თეატრში მიმდინარეობდა პირველი სრულიად საკავშირო ფესტივალი „საბჭოთა ბალეტის ახალგაზრდობა“ და, რაც მთავარია, თვით ერევნელებს აქვთ შესანიშნავი ეროვნული თეატრი, რომელიც ძალიან უყვართ და დიდ პატივს სცემენ. ჩვენ გვადელებდა ისიც, რომ თეატრი ჯერ კიდევ არ არის რადიოფიციურებული და მიუხედავად იმისა, რომ ერევანში, და საერთოდ, სასომხეთში, ბევრმა იცის ქართული ენა. მაინც გაგვიჩივებოდა მაყურებელთან სათანადო კონტაქტის დამყარება. როგორ გავრთვათ თავი მარჯანიშვილის თეატრმა ამ საკმაოდ რთულ ამოცანას? აი, რამდენიმე ამონაწერი სომხურ გაზეთებიდან:

„ეხლა, როცა მარჯანიშვილელთა გასტროლები დასრულდა, თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მათ არა მარტო ღირსეულად ჩააბარეს გამოცდა, არამედ სომეხი მაყურებლის მხურვალე სიყვარულიც მოაპოვეს. მარჯანიშვილის თეატრმა მაყურებელი მოხიბლა თავისი ნათელი და ხალისიანი ხელოვნებით, მაღალი პროფესიონალიზმით და ახალგაზრდული შემართებით, რომელიც ყოველ ახალგაზრდულ თეატრს შეუზრდებოდა.“

სწერდა ს. ბარსელიანი (გაზეთი „სოვეტკან აიასტანი“).

„მარჯანიშვილის თეატრის სპექტაკლებმა

მოხიბლეს ერევნელი მაყურებელი“.—გ. ყაფ-
ლანიანი (გაზ. „კომუნისტი“).

მარჯანიშვილის სახ. თეატრი ერევანში ჩა-
მოვიდა მდიდარი რეპერტუარით. კოლექტივი
გამოირჩევა მაღალი თეატრალური კულტურ-
რით, ვაჟკაცური უბრალოებითა და სიმართ-
ლით. ზომიერების ფაქიზი გრძნობით და სა-
ამო მუსიკალობით. — ყოველივე ეს უაღრე-
სად დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს“.

სილვა პოტეიანი (გაზ. „კომსომოლცი“).

„მარჯანიშვილის თეატრის გასტროლები
დიდმნიშვნელოვანი მოვლენაა ჩვენი დედაქა-
ლას კულტურულ ცხოვრებაში; ყოველ
სპექტაკლს ახალი სიხარული მოაქვს მაყუ-
რებლისათვის“ — სთქვა სომხეთის თეატრა-
ლური საზოგადოების პრეზიდენტის თავ-
მჯდომარის მოადგილემ ნ. კაზარიანი.

მოკლედ ჩვენი რეპერტუარის შესახებ:
მარჯანიშვილის თეატრმა საგასტროლოდ ჩაი-
ტანა თავისი „საბრძოლო რეპერტუარი“:
ა. სუმბათაშვილის „ლალატი“, ა. ცაგარლის
„რაც გინახავს, ვეღარ ნახავ“, ბ. კაკაბაძის
„კახაბერის ხმალი“, ნ. დუმბაძისა და გ. ლორ-
თქიფანიძის „მე, ბებია. ილიკო და ილარიო-
ნი“ და „მე ვხედავ მზეს“, ჟან ანუის „ჟანა
დარკი“ და ა. კასონას „ხეები ზეზეურად
კვდებიან“.

აღ. სუმბათაშვილის ცნობილი დრამა —
ლეგენდას „ლალატს“ სომხურ თეატრში თავისი
ტრადიცია აქვს, ამ პიესას წარმატებით
განახორციელებდნენ სომხეთის გამოჩენილი
მსახიობები აბელიანი, სეირანუმი, მაისურიანი,
გულაზიანი და სხვა.

ერევნელი მაყურებელი მოაჯადოვა ვ. ან-
ჯაფარიძის (ზეინაბი) ტრადიკულმა ფიგურამ.
ვ. გომიაშვილის (ბესო) გარდასახვის საოცარ-
მა უნარმა, ა. ომიძის (ანანი) ვაჟკაცურმა შე-
მართებამ. ქება დაიმსახურეს ტ. საყვარელი-
ძემ (ოთარ ბეგი), ლ. ყიფშიძემ (რუქაია),
ი. ტრიპოლსკიმ (სოლემიანი) ქ. კიკნაძემ (გა-
იანე) და სხვა. სპექტაკლის დასასრულს მაყუ-
რებელი იმდენ ხანს უკრავდა ტაშს, რომ ვ. ან-
ჯაფარიძეს მოუხდა სამადლობელი სიტყვის
თქმა.

მაღალი შეფასება მიიღო ბ. კაკაბაძის „კა-
ხაბერის ხმალი“, გ. ლორთქიფანიძის ორა-
გინალურმა რეჟისორულმა ჩანაფიქრმა, შესა-
ნიშნავმა ფორმამ, რომელიც მან გამოუძებნა
სპექტაკლს მხატვართან (მ. მალაზონია) ერ-
თად, მსახიობთა ანსამბლმა, განსაკუთრებით

მ. ჯაფარიძის გულქანმა, ვ. ნინუას გოსტაშაბ-
მა. ი. მაისურაძის ბახტანგიხინმა, ლ. ანთაძის
ლიპარიტემ და სხვა. სპექტაკლმა მეტად დინა-
მიურად და მაღალ შემოქმედებით დონეზე
ჩაიარა და გადაიცა სომხეთის ტელევიზიით.

ნ. დუმბაძის და გ. ლორთქიფანიძის კე-
თილმა, სათნო და საყვარელმა ბებიამ ტრიუმ-
ფალურად მოიარა მრავალი სცენა. ერევნელ-
მა მაყურებელმა გულწრფელად შეიყვარა
მსახიობ-შემსრულებელთა შესანიშნავი ანსამ-
ბლი, განსაკუთრებით კი ს. თაყაიშვილის ბე-
ბია, ლ. ანთაძის ზურიკელა, გრ. კოსტავას
ილარიონი და ვ. ნინუას ილიკო.

ქართველი ხალხის ვაჟკაცობასა და კეთილ-
შობილებასზე, მის ფაქიზ სულზე შთამბეჭდა-
ვად და დამაჯერებლად უამბეს ერევნელ მა-
ყურებელს კ. ამალობელის სოსოიამ, ქ. კიკ-
ნაძის ხატამ და ზ. ლაფერაძის ბეჟანამ —
სპექტაკლში „მე ვხედავ მზეს“, რომელმაც
ერთსულოვანი მოწონება დაიმსახურა.

ვ. ანჯაფარიძის ბებიას („ხეები ზეზეურად
კვდებიან“) უკვე იცნობდნენ ერევნელები, ამ
ორიოდე წლის წინათ ვერიკომ მონაწილეობა
მიიღო მათ სპექტაკლში; ამჟამად კი იგი წარ-
სდგა თავისივე დადგმული წარმოდგენით და
თავისი ღირსეული პარტნიორებით: მ. ჯაფა-
რიძე — მართა. ა. ომიძე — ბალბოა. თ. არჩ-
ვაძე — დირექტორი და ი. ტრიპოლსკი —
მაურისიო. მაყურებელთა გულისთქმა გამოხა-
ტა სომეხმა „ბებიამ“ — გამოჩენილმა მსახი-
ობმა ოლლა გულაზიანმა. რომელიც შემოვიდა
კულისებში და ასე მიმართა ვ. ანჯაფარიძეს:
ვერიკოჯან, რა ბედნიერებაა შენი სცენაზე
ხილვა!

სპექტაკლში „ჟანა დარკი“ მაყურებელთა
სიმპათია დაიმსახურა ს. ჭიაურელის შთაგო-
ნებულმა თამაშმა, კარგმა მსახიობურმა ან-
სამბლმა, რეჟისორული გადაწყვეტის სიასლემ
(ლ. მირცხულავა), მხატვარ გ. გუნიას ნამუ-
შევარმა.

ჩვენ ვგრძნობდით, რომ სპექტაკლს „რაც
გინახავს, ვეღარ ნახავ“ ინტერესით მიიღებდა
ერევნელი მაყურებელი, რომლისთვისაც ახ-
ლო და მშობლიურია ძველი თბილისის მოქა-
ლაქე ავეტიკა (სომხეთში კარგად იცნობენ
ა. ცაგარლის პიესებს), მაგრამ მაყურებელ-
თან უშუალო ურთიერთობამ ყოველგვარ მო-
ლოდინს გადააჭარბა. მთელი სპექტაკლის გან-
მავლობაში დარბაზიდან ისმოდა გულიანი
ხარხარი და შეძახილები: „იცოცხლე, გაგი-

მარჯოს, ვაშა, მადლობა!“ მსახიობთა გამოძახებას ბოლო აღარ უჩანდა, მაყურებელს აღარ უნდოდა მათი გაშვება სცენიდან. რა თქმა უნდა, ეს აღფრთოვანება. პირველ ყოვლისა, ეკუთვნოდა ავეტიკას როლის ბრწყინვალე შემსრულებელს ვასო გოძიაშვილს. სპექტაკლი მაყურებლისა და მსახიობის ნამდვილ ზეიმად გადაიქცა.

რესპუბლიკური გაზეთები „სოვეტაკან აიასტანი“, „კომუნისტი“, „ავანგარდი“ და „ერევოიან ერევანი“ სისტემატურად ბეჭდავდნენ რეცენზიებს ჩვენი სპექტაკლების შესახებ. გამოჩენილი სომეხი მსახიობები სსრკ სახალხო არტისტები ვაჰრამ ფაფაზიანი და ავეტ ავეტისიანი, რესპ. სახ. არტისტები ო. გულაზიანი, ე. ღურბან-არმენიანი, გ. ჯანიბეკიანი, ბ. ნერსესიანი და სხვ., როგორც პრესაში, ისე პირად შეხვედრებში გამოსთქვამდნენ თავიანთ აღტაცებას ჩვენი სპექტაკლებითა და მსახიობებით, თავიანთ სიყვარულს საქართველოსა და ქართველი ხალხისადმი. პატივისცემით იგონებდნენ ქართული თეატრის სახელოვან მოღვაწეებს.

20 ნოემბერს ერევნის მისადგომებთან მარჯანიშვილის სახ. თეატრს ხელგაშლილი შემოეგება გ. სუნდუკიანის სახ. თეატრის მთელი დასი, 27 ნოემბერს კი თვით მარჯანიშვილის სახ. თეატრმა გაისტუმრა ისინი სირიაში, ქართველურად გააცილა და გზა დაულოცა.

30 ნოემბერს გაზეთ „სოვეტაკან აიასტანის“ რედაქციამ გულთბილი შეხვედრა მოუწყო მარჯანიშვილის თეატრის მუშაკებს.

სომხეთის თეატრალურმა საზოგადოებამ ერევნის მსახიობთა სახლში მოაწყო საგასტროლო სპექტაკლების განხილვა, რომელსაც დაესწრნენ სომხეთის დედაქალაქის თეატრალური მოღვაწენი, მწერლები, კრიტიკოსები, მარჯანიშვილის თეატრის მთელი კოლექტივი.

სტუმრებს მისასალმებელი სიტყვით მართა სომხეთის თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის წევრმა ნერსეს ვაჰრამიანომ, რომელმაც მიულოცა თეატრს ტრიუმფალური გამარჯვება და მოხსენებისათვის „მარჯანიშვილის თეატრის გასტროლების შესახებ“. სიტყვა მისცა სომხეთის სსრ ხელოვნების დამსახ. მოღვაწეს, ცნობილ კრიტიკოსს სურენ არუთინიანს. მან დეტალურად გაარჩია თეატრის სპექტაკლები და თქვა: მარჯანიშვილის თეატრის სპექტაკლებზე ბევრი რამ

ითქვა, ბევრი რამ დაიწერა, მე გამოვყოფ რამოდენიმე მთავარ მომენტს:

1. მარჯანიშვილის თეატრი. პირველ ყოვლისა, არის მსახიობის თეატრი. თეატრის სპექტაკლების ძალა მათ ანსამბლურობაშია, ყოველი მონაწილე თავის ადგილზეა. მე კრიტიკოსის „დაწყველილი“ და „ბოროტი“ თეატრით ვუყურებდი ყოველ თქვენს წარმოდგენას, მსურდა „გამომეჭირა“ თქვენი ნაკლოვანი მხარეები და მიხარიან, რომ შემოძლია გულწრფელად გითხრათ — მე ასეთი რამ ვერ ვიპოვე.

2. მარჯანიშვილის თეატრის ძირითადი თემა არის უბრალო ადამიანი, მისი გამარჯვება თუ დამარცხება. მისი კარგი თუ ავი, მისი სულიერი სამყარო. მისი ფსიქიკის კუნჭულებში ჩახედვა, ყოველი ნიუანსის მართლად და დამაჯერებლად გადმოცემა — ამაშია თეატრის ძალა.

3. მარჯანიშვილის თეატრის ყოველი სპექტაკლის მიზანია მისცეს სულიერი საზრდო მაყურებელს. შთაბეროს მას ცხოვრების ხალხისი, აღუძრას კეთილშობილური მისწრაფებანი. მე ყოველი სპექტაკლის შემდეგ კარგ გუნებაზე მივდიოდი თეატრიდან, მიხაროდა, რომ ვნახე კარგი ადამიანები, რომელთაც უყვართ ცხოვრება, უყვართ ადამიანი, სულგრძელნი და კეთილშობილნი არიან.

ყოველივე ეს ნათლად მოწმობს, რომ თეატრი წმინდად ინახავს მისი დამაარსებლის, დიდი საბჭოთა რეჟისორის კოტე მარჯანიშვილის შემოქმედებითს პრინციპებს, მის შემოქმედებითს კრედოს.

მარჯანიშვილის თეატრი არის სიცოცხლის დაჰამკვიდრებელი თეატრი.

ამაშია მისი ღირსება და ძლიერება!

შემდეგ სიტყვა ითხოვა სსრკ სახალხო მხატვარმა, ლენინური პრემიის ლაურეატმა მარტიროს სარიანმა, რომელმაც დიდი სიყვარულით მოიგონა კოტე მარჯანიშვილი, მასთან დაუფიქსარი შეხვედრები, და გამარჯვება მიულოცა მისი სახელობის თეატრს.

განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს კრიტიკოსებმა ს. ბარსელიანმა, ლ. სამველიანმა, მხატვარმა გ. სარქისიანმა, რომელთაც მაღალი შეფასება მისცეს თეატრის სპექტაკლებს, მის მაღალნიჭიერ მსახიობთა კოლექტივს. ქართული თეატრის სახელით გამოვიდნენ ვ. ანჯაფარიძე, მ. ჯაფარიძე, თეატრმცოდნეები ე. გუგუშვილი და ნ. შალუტაშვილი. დასას-

რულს თეატრის დირექტორმა და მხატვრულ-მა ხელმძღვანელმა გ. ლორთქიფანიძემ მადლობა გადაუხადა სომხეთის რესპუბლიკის ხელმძღვანელებს, თეატრალურ საზოგადოებას, ერევნელ მყურებლებს ძმურა, გულთბილი მიღებისათვის.

ქართული და სომხური თეატრების ურთიერთმეგობრობისა და კულტურული კავშირის განმტკიცების მიზნით გადაწყდა, რომ გ. სუნდუკიანის-სახ. თეატრის მთ. რეჟისორი ვ. აჯემიანი ჩვენს თეატრში დადგამს ცნობილი სომეხი მწერლის ა. პარონიანის კომედიას „ძია

ბაღდასარი“ (მთავარ როლში — ვასო გოძიაშვილი), ხოლო გ. ლორთქიფანიძე მიწვეულია ერევნის თეატრში „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონის“ დასადგმელად.

გასტროლების მაღალიდევურად და მხატვრულად ჩატარებისათვის, მაღალი საშემსრულებლო ოსტატობისათვის მარჯანიშვილის სახ. თეატრი დაჯილდოვებულია სომხეთის სსრ უმაღლესი საბჭოს საპატიო სიგელით.

მარჯანიშვილის თეატრის გასტროლები ერევანში გადაიქცა მეგობრობის გასტროლებად. ქართველი და სომეხი ხალხის ძმობისა და მეგობრობის მკაფიო გამოხატულებად.

1966 წლის 24 დეკემბერს საქართველოს კულტურის მინისტრომ საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებამ და ი. ჭავჭავაძის სახელობის ბათუმის სახელმწიფო თეატრმა საქართვეპ. რესპ. სახ. არტისტის იუსუფ კობალაძის დაბადებიდან 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო.

საიუბილეო საღამო გახსნა აჭარის ასსრ კულტურის მინისტრმა ლ. ბოლქვაძემ, მოხსენება — „იუსუფ კობალაძის ცხოვრება და შემოქმედება“ გააკეთა შ. ქუჩაძემ.

— იუსუფ კობალაძის შემოქმედებით ბიოგრაფია განუყრელადაა დაკავშირებული ბათუმის სახელმწიფო დრამატულ თეატრთან. — თქვა მან. — სადაც იგი უკვე ოცდაათი წელიწადია მოღვაწეობს. მაგრამ აქტიური ხელოვნების საიდუმლოებას ი. კობალაძე დაუფლა რუსთაველის სახელობის თეატრის სტუდიაში დიდი ქართველი რეჟისორის სანდრო ახმეტელის უშუალო ხელმძღვანელობით. ალბათ, მნიშვნელოვანწილად ამითაც აიხსნება გმირულ-ტრაგიკული ჩასიათებისადმი მისი განსაკუთრებული სიყვარული და ჰეროიკული თეატრის თაყვანისცემა. მას იტაცებს ყოველივე გმირული. ტრაგიკული, ამაღლებული, როდესაც მთელი თავისი სიდიადით წარმოგიდგება ადამიანის სულიერი სამყაროს სილამაზე და სიმდიდრე.

რა თქმა უნდა, ი. კობალაძის გატაცება ჰეროიზმითა და ტრაგიზმით მარტო თეატრალური სკოლის გავლენის შედეგი არ არის. აქ უკანასკნელი სიტყვა როდი ეკუთვნის თვით მსახიობის ინდივიდუალობას, პირად მიღრეკილებას და ბუნებრივ მონაცემებს. ქართული თეატრის ამაგდარი შალვა დადიანი წერდა: „იუსუფ კობალაძე ტრაგედიის დიდ არტისტად მიმაჩნია. ამისათვის მას გარეგნული მონაცემებიც აქვს: — სხეულის ახოვანება, პირისაზის სათანადო მიმიკა, ხმის საამური ბარიტონული ტემბრი. ხოლო, რაც მთავარია, მას აქვს შინაგანი განცდის გადმოცემის მომხიბვლელი უნარი. ილია ჭავჭავაძის სიტყვიერომ ვთქვათ: „დიდი ღმერთის საკურთხევის მას უღვივის ცეცხლი გულში“. ეს „დიდი

ღმერთი“ მისთვის ტრაგედიის ჟანრია“.

ასეც არის. მისი „დიდი ღმერთი“ მართლაც ტრაგედიაა. მდიდარმა ბუნებრივმა მონაცემებმა და საუცხოო თეატრალურმა სკოლამ ი. კობალაძეს საშუალება მისცა სინამდვილედ ექცია თავისი სანუკვარი ოცნება — გამხდარიყო ტრაგიკოსი. ჩამოყალიბებულიყო ტრაგედიის დიდოსტატად. ქართულ თეატრში მან ასზე მეტი როლი შეასრულა, რომელთაგან დიდი უმრავლესობა გმირულ-ტრაგიკულია. მაყურებლებს ახლაც ახსოვთ მისი ბრწყინვალე გოჩა („ხვეისბერი გოჩა“). ბახა (ვაჟა-ფშაველას „მოკვეთილი“) ბაგრატიონი (ა. შერვაშიძის „მხედართმთავარი ბაგრატიონი“). კორადო (კ. ჯაკომეტის „დამნაშავის ოჯახი“) და ბევრი სხვა. მაგრამ ყველა ისინი დაჩრდილეს თვით ი. კობალაძის ისეთმა ტრაგიკულმა სახეებმა, როგორიცაა ოიდიპოსი. ოტელო და მინდია. სამივე ეს მხატვრული სახე არა მარტო მსახიობის. არამედ მთელი ქართული თეატრალური ხელოვნების თვალსაჩინო მიღწევაა.

დასასრულს მომხსენებელმა თქვა:

— დიდ შემოქმედებითს მოღვაწეობასთან ერთად ი. კობალაძე აქტიურად მონაწილეობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. იგი იყო პარტიის ბათუმის საქალაქო კომიტეტის წევრი. ბათუმის მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს დეპუტატი, აჭარის ასსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი, პარტიის აჭარის საოლქო კომიტეტის წევრი. ნაყოფიერი შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობისათვის ი. კობალაძე დაჯილდოვებულია სსრ კავშირის ორდენებითა და მედლებით, საპატიო სიგელებით.

ვუსურვოთ ღვაწლმოსილ აქტიორს ჯანმრთელობა, ხანგრძლივი სიცოცხლე და ახალი შემოქმედებითი გამარჯვებანი ქართული საბჭოთა თეატრის, ჩვენი გმირი ხალხის, ჩვენი საყვარელი სამშობლოს სადიდებლად და საკეთილდღეოდ.

იუბილარს მიესალმა საქართველოს კულტურის მინისტრის მოადგილე აკ. დვალიშვი-

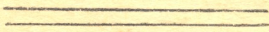

ლი და გადასცა მას კულტურის სამინისტროს სიგელი.

მისასაღმებელი სიტყვები წარმოთქვას: საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ რესპ. სახ. არტისტმა დ. ანთაძემ, სსრკ სახ. არტისტებმა ვ. გოძიაშვილმა და აკ. ვასაძემ, რესპ. სახ. არტისტმა არ. ჩხარტიშვილმა და გორის თეატ-

რის სახელით რესპ. დამსახ. არტისტმა ალ. კალანდარიშვილმა. აჭარის ასსრ მწერალთა კავშირის თავმჯდომარემ მწერალმა ფრ. ხალვაშმა იუბილარს გადასცა აჭარის ასსრ კულტურის სამინისტროს სიგელი.

დასასრულს იუბილარმა წარმოთქვა სამადლობელო სიტყვა.

1966 წლის 26 დეკემბერს საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტრომ, საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და ს. ორჯონიკიძის სახელობის თელავის სახელმწიფო თეატრმა სასცენო მოღვაწეობის 30 წლის აღსანიშნავად შემოქმედებითი საღამო გაუმართეს რესპუბლიკის დამსახურებულ არტისტს, მარიამ ალექსანდრეს ასულ ლაღაშვილს.

მ. ლაღაშვილის სასცენო მოღვაწეობაზე მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოადგილე გ. იაკაშვილი.

მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ მ. ლაღაშვილის სასცენო მოღვაწეობა ველისციხის სახელმწიფო თეატრში დაიწყო 1936 წელს. რეჟისორმა იოსებ მეტუბრიშვილმა სრულიად გამოუცდელ ახალგაზრდა გოგონას დააკისრა საკმაოდ რთული როლი პიესაში „შაჰნამე“, — იგი ანსახიერებდა შაჰის მეუღლის როლს, რომლის შვილსაც შაჰმა სიცოცხლე მოუსწრაფა. — კარგი მონაცემების მქონე მომავალმა მსახიობმა საკმაოდ დამაჯერებლად გამოგვცა დედის უზომო ტრაგედია. ეს იყო დასაწყისი მისი სცენიური კარიერისა. სხვადასხვა დროს მ. ლაღაშვილმა საკმაო ოსტატობით განასახიერა ზეინაბის როლი სუმბათა-შვილ-იუჟინის „ლალატში“, კრუჩინინა (ოსტროვსკის „უდანაშაულო დამნაშავენი“), კინტო აკ. წერეთლის ამავე სახელწოდების პიესაში, დარო ბერიაშვილის როლი „ვაზის ტირილში“ და მთელი რიგი სხვა.

სულ 30 წლის განმავლობაში მსახიობმა შექმნა ორასამდე დასამახსოვრებელი სახე. მომხსენებელი საკმაოდ დეტალურად შეჩერდა მ. ლაღაშვილის საზოგადოებრივ მოღვაწეობაზე, — განსაკუთრებით სამამულო ომის მძიმე წლებში მის მიერ საშეფო კონცერტებში მონაწილეობაზე, — მ. ლაღაშვილზე, როგორც ახალგაზრდობის აღმზრდელზე. საუკეთესო მეგობარზე და მზრუნველ დედაზე.

მ. ლაღაშვილს მიესალმნენ თელავის საზოგადოებრიობის სახელით — თელავის მშრომელთა დეპუტატების აღმასრულებელი კომიტეტის განყოფილების გამგე ვახტანგ დათაშვილი; საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს სახელით მიესალმა და საპატიო სიგელი გადასცა მარგო გოგოლაშვილმა.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების სახელით მიესალმა რესპუბლიკის ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე შალვა კილოსანიძე; კ. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის სახელით — რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ნათელა საღარაძე;

მოზარდ მაყურებელთა ქართული თეატრის სახელით — მაცვალა ცხომარია, იუბილარს მიესალმა პიესის „ვაზის ტირილის“ ავტორი გ. ბერიაშვილი და სხვა.

საღამოს მსვლელობისას მ. ლაღაშვილმა შეასრულა კრუჩინინას როლი („უდანაშაულო დამნაშავენი“), კინტოს როლი (აკ. წერეთლის „კინტო“), დაროს როლი (გ. ბერიაშვილის — „ვაზის ტირილი“).

1966 წლის 19 დეკემბერს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და კოტე მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურმა თეატრმა ხელოვნების მუშაკთა სახელში მოაწყო მსახიობ ხათუნა ჭიჭინაძის ხსოვნის საღამო.

საღამო გახსნა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდენტის თავმჯდომარემ რესპ. სახ. არტისტმა დ. ანთაძემ.

მოგონებებით გამოვიდნენ ხათუნა ჭიჭინაძის კოლეგები, მეგობრები: ბ. ჟღენტაძე, მ. ჭიაურელი, კ. კალაძე, ს. ჭელიძე, გ. ბუხნიკაშვილი, გ. კოსტავა, ს. იაშვილი.

1921 წელს უნივერსიტეტის სტუდენტა ხ. ჭიჭინაძე ჩაირიცხა აკ. ფაღვას დრამატულ სტუდიაში. სტუდიის დამთავრების შემდეგ, 1924 წელს, იგი ჩარიცხულ იქნა რუსთაველის თეატრის დასში. პირველი სერიოზული როლი, რომლითაც ხ. ჭიჭინაძემ მიიპყრო მსყუარებლის განსაკუთრებული ყურადღება, იყო ტატიანა ბ. ლავრენევის „რღვევაში“. რუსთაველის თეატრის სცენაზე მან განასახიერა ოფელია (უ. შექსპირის „ჰამლეტი“), ლევკიბა (ლ. ფულდის „ვირის ჩრდილი“), თალო (ნ. აზიანის „დებურტიკა“) და სხვა.

1928 წლიდან ხ. ჭიჭინაძე გადავიდა კ. მარჯანიშვილის მიერ დაარსებულ ქუთაის-ბათუმის მეორე სახელმწიფო თეატრში (ამჟამად — მარჯანიშვილის სახელობის თეატრი).

ხათუნა ჭიჭინაძემ ქართულ სცენაზე შექმნა მრავალი სცენური სახე. მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია: ევა ბერგი (ე. ტოლერის „ჰობლა, ჩვენ ვცოცხლობთ“), ხატიჯე (კ. კალაძის „ხატიჯე“), ხასინტა (ლოპე დე ვეგას „ცხვრის წყარო“); კომისარი ქალი (ა. კორნეიჩუკის „ესკადრის დაღუპვა“), დესპინე, დარია (შ. დადიანი — „ნიონოვილას გურია“), ლუიზა (შილერის „ვერაგობა და სიყვარული“) და სხვა.

1935 წლიდან 1937 წლამდე ხ. ჭიჭინაძე მონაწილეობდა, როგორც მხატვრული სიტყვის ოსტატი, რადიოკომიტეტის კონცერტებში...

კ. მარჯანიშვილის თეატრის დირექტორმა და სამხატვრო ხელმძღვანელმა გ. ლორთქი-

ფანიძემ წაიკითხა ხათუნა ჭიჭინაძის უახლოესი მეგობრის ვ. ანჯაფარიძის წერილი (რომელიც საღამოს ვერ ესწრებოდა ჩეხოსლოვაკია-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის სიმპოზიუმზე ყოფნის გამო).

„... ნიჭიერი შემოქმედი იყო. — ყოველი სცენიური სახე მის მიერ შექმნილი იყო როგორც ვარსკვლავი, რომლის შუქი თვალს არ სჭრიდა. მაგრამ გულს სწვდებოდა, თბილი და მიმზიდველი იყო, ქალური სინაზით აღსავსე, საოცარი გრაციოზული და პლასტიკური...“

... ხათუნა უაღრესად ბედნიერი იყო. ეს იყო თეატრის ოქროს ხანა, მარჯანიშვილის ბრწყინვალეების დრო. უშანგის ნიჭი დაგვანთოდა და გვერდით გვყავდა პლეადა ბრწყინვალე მსახიობებისა. სინარული, აღზნება, დღესასწაული სცენაზე და სცენის გარეთაც. სიცოცხლეს სავეს თასით ვსვამდით! ზოგჯერ ღრუბლებიც გადაივლიდნენ ჩვენს ცაზე, მაგრამ უამისოდაც ხომ არ შეიძლებოდა. მე ცუდი დღეები აღარ მახსოვს. დამრჩა ის, რაც განუმეორებელი იყო; თითქოს უწყვეტი დღესასწაული, როგორც ცისარტყელა, რომელიც ერთი კიდიდან მეორეს გადასწვდებოდა მთელ ცაზე.

ყოველთვის ერთად ვიყავით; ქუთაისმა საოცრად დაგვაკავშირა! გვიყვარდა ერთმანეთი, და ყველას გვიყვარდა ხათუნა! მის ბუნებაში იყო თავმოყრილი ის სიმდიდრე, რომელიც ადამიანს ბედნიერად ხდის. რა გული ჰქონდა, — კეთილი, მოსიყვარულე, მზრუნველი, სახე მოლიმარი. ღიმილი მას საოცრად უხდებოდა, თვალეში გამოუცნობი სურვილი უკრთოდა და მთლიანად იყო საოცრად მიმზიდველი“...

დასასრულს დ. ანთაძემ დამსწრეთ აცნობა, რომ უახლოეს მომავალში საღამოები გაიმართება ამჟამად ისეთი მივიწყებული მსახიობების მოსაგონებლად, როგორებიც არიან ბ. შავიშვილი, ე. ლორთქიფანიძე, ივ. ლალიძე, ვან. აბაშიძე და სხვები, — და რომ შორს არ არის ის დღეც, როდესაც მათ შესახებ გამოიკემა ცალკეული მონოგრაფიები ან მთლიანი კრებულები.

საღამო დასრულდა მხატვრული განყოფილებით.

ტორის ფოტონამუშევართა გამოფენა

საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ ხელოვნების მუშაკთა სახლთან ერთად საინტერესო ღონისძიება ჩაატარა. ა/წ 3 დეკემბერს საზეიმო ვითარებაში გაიხსნა ფოტო-კორესპონდენტის ტორის ნამუშევართა გამოფენა.

გამოფენა ჯერ კიდევ 1965 წელს მოეწყო თელავში ტორის საკუთარ ბინაზე, რომელმაც განაპირობა მისი თბილისში ჩამოტანა.

ტორი (ისაკ იოსების ძე ტერტერაშვილი) დაიბადა თელავის მაზრის სოფელ მატანში.

ისაკს ახალგაზრდობიდანვე იზიდავდა ფოტო და თეატრალური ხელოვნება. თელავის სამოქალაქო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ იგი თბილისში ჩამოსულა და ჯერ შეგირდად დაუწყო მუშაობა ფოტოსტუდიაში. შემდეგ კი სამხატვრო სასწავლებელში ჩარიცხულა მოქანდაკეობის განყოფილებაზე; მაგრამ მსოფლიო ომს ხელი შეუშლია მისი ოცნების განხორციელებისათვის.

1919 წელს ისაკი ისევ თელავში დაბრუნდა და ფოტო საქმიანობას მოჰქიდა ხელი; თან პარალელურად თელავის სკოლაში ხატვის მასწავლებლობა დაიწყო. იქვე ფოტოწრეებიც ჩამოაყალიბა და მოზარდი თაობა ჩააბათავის საყვარელ საქმიანობაში; ამასთანავე დაუახლოვდა თელავში არსებულ სცენის მოყვარეთა დრამატულ დასს, რომლის ხშირი სტუმრები იყვნენ ქართული თეატრის შესანიშნავი ოსტატები ლადო მესხიშვილი, ვასო აბაშიძე, ვალერიან გუნია, ელისაბედ ჩერქეზიშვილი და სხვები. მათთან ახლოს ყოფნა ისაკისათვის დიდი სკოლა იყო.

1932 წელს თელავში დაარსდა სახელმწიფო დრამატული თეატრი, რომლის ერთერთი წევრი ტორიც გახდა. მას მრავალი როლი აქვს შესრულებული თელავის სახ. თეატრის სცენაზე, მაგრამ მისი ძირითადი სპეციალობა მანც ფოტოგრაფია იყო და თითქმის ნახევარი საუკუნის მანძილზე ემსახურება ამ კეთილშობილურ საქმეს.

ხელოვნების მუშაკთა სახლში, ტორას ფოტო-ნამუშევართა გამოფენა შესავალი სიტყვით გახსნა საქ. თეატრალური საზოგადო-

ების თავმჯდომარემ, რესპ. სახ. არტისტმა დ. ანთაძემ.

სიტყვებით გამოვიდნენ საქ. სსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე დრამატურგი მიხ. მრეკლიშვილი, პრეზიდენტის პ/მგ. მდივანი, საქ. სსრ ხელოვნების დამსახ. მოღვაწე დ. ჩხეიძე, თეატრმცოდნე ნ. შვანგირაძე, კრიტიკოსი ერ. ქარელიშვილი და სხვები.

სიტყვებში გამოსულმა ამხანაგებმა ერთხმად აღნიშნეს გამოფენის შემეცნებითი მნიშვნელობა.

თემატიკის მიხედვით იგი მრავალფეროვანია. მასში ასახული კახეთისა და განსაკუთრებით თელავის სამეურნეო და კულტურული განვითარების ამსახველი მომენტები, ლამაზი პეიზაჟები, სოციალისტური შრომის ბარაქიანი სოფლები და მისი მოწინავე ადამიანები. მაგრამ ხელოვნების დარგის მუშაკებისათვის განსაკუთრებით სასიხარულოა ის, რომ ტორმა ფოტოფირის საშუალებით ისტორიას შემღუნახა და ჩვენს თვალწინ გააცოცხლა გამოჩენილ ხელოვანთა საყვარელი სახეები, მათ შორის ქართული კინოს მშვენიერების ნატო ვაჩნაძის ემზი და სცენის შესანიშნავი ოსტატის ლადო მესხიშვილის სილამაზე, ჯანსაღი სიცილის, ოსტატი ელისაბედ ჩერქეზიშვილი ქართულ ლეჩაქში, თეატრალური ხელოვნების ქურთუმები ვასო აბაშიძე და ვალერიან გუნია, ჩვენი სიამაყე კოტე მარჯანიშვილი, ქართული პოეზიის მოამაგე და მუდამ ძიების მოყვარული გოგლა ლეონიძე ალაზნის პირას და გრემისა და იყალთოს მყუდრო მიდამოებში, საზოგადო მოღვაწე შალვა დადიანი, უშანგი ჩხეიძე, პიერ კობახიძე, ალექსანდრე იმედაშვილი, მიხეილ გელოვანი, ირაკლი გამრეკელი, პეტრე ოცხელი, იოსებ გრიშაშვილი და სხვები.

და კიდევ ჩვენი სცენისა და ჩვენი ლიტერატურის სიამაყენი — ვერიკო ანჯაფარიძე, ვახტანგ ჭაბუკიანი, სერგო ზაქარიაძე, ვასო გოძიაშვილი, აკაკი ხორავა, აკაკი ვასაძე, დოდო ანთაძე, სესილია თაყაიშვილი, მიხეილ ჭიაურელი, თამარ ჭავჭავაძე, პეტრე ამირანაშვილი, ელენე ახვლედიანი, ლადო გუდიაშვილი,

სოლიკო ვირსალაძე, ირაკლი აბაშიძე, კონს-
ტანტინე გამსახურდია და სხვები და სხვები!

ტორის თვითმუშაობის ფოტოგადაღების ისტო-
რიაც კი ახსოვს...

გამოფენის დიდ მნიშვნელობაზე მეტყვე-
ლებს აგრეთვე დამთვალეიერებელთა საინტე-
რესო ჩანაწერები, რომლებიც ერთხმად აღ-
ნიშნავენ გამოფენის ღირსებასა და ფოტო-
ხელოვანის ტორის დიდ სიყვარულს ქართუ-
ლი კულტურისადმი, მისი შესანიშნავი წარ-
მომადგენლებისადმი.

...ჩვენს მეხსიერებაში იგი აცოცხლებს,
ჩვენი საუკუნის ქართული კულტურის მთელ
მატიანეს, მისი საუკეთესო წარმომადგენლე-
ბის სახეთა დიდებულ გალერეას“... — სწერს
ბესარიონ ჟღენტი.

ტორი დღესაც დიდი სიყვარულით განაგრ-
ძობს თავის საყვარელ საქმეს.

1967 წლის 10 იანვარს დაიხურა ტორის
ფოტონამუშევართა გამოფენა.

გამოფენის დახურვაზე შესავალი სიტყვით
გამოვიდა საქ. თეატრალური საზოგადოების
პრეზიდენტის თავმჯდომარე, საქ. სსრ სახალ-
ხო არტისტი დ. ანთაძე.

მოხსენება წაიკითხა თეატრმცოდნე ნ. მეს-
ხია. სიტყვებით გამოვიდნენ:

კრიტიკოსი ერ. ქარელიშვილი, ფილოლო-
გიურ მეცნიერებათა დოქტორი ი. მეგრელი-
ძე, პოეტი ალ. ბეგაშვილი, გაზ. „სოფლის
ცხოვრების“ რედაქტორი მ. დავითაშვილი და
ალ. გაჩეჩილაძე.

Краткая аннотация

Традиции и современность

Автор ведет взволнованный рассказ об успехах и достижениях грузинской культуры как на всесоюзных форумах, так и на международной арене, в связи с юбилейными днями Шота Руставели и выражает

уверенность, что деятели грузинской культуры создадут высокохудожественные произведения, посвященные пятидесятилетию Великого октября и столетию со дня рождения В. И. Ленина.

Встречи в Киеве

Театровед Н. Швангирадзе в своей статье «Встречи в Киеве» рассказывает о волнующих, радостных встречах с деятелями культуры и искусства Украинской ССР во время пребывания Грузинской де-

легации в Киеве на торжествах, — посвященных 80-летию со дня рождения великого Грузинского поэта и мыслителя Шота Руставели.

Государственный академический театр Оперы и балета им. З. Палиашвили в Венгрии и во Франции

Автор повествует о большом успехе грузинской балетной труппы в Венгрии, в Сегеда, а также об успешном выступлении

той же труппы в Париже на четвертом международном фестивале национальных балетов.

Гастроли Государственного академического театра им. К. Марджанишвили в Москве и Ереване

С 19 июля по 5 августа 1966 года театр им. Марджанишвили гастролировал в Москве. Несмотря на известные трудности, гастроли театра прошли на высоком художественном уровне, за что всему творческому коллективу театра приказом Министра Культуры СССР т. Фурцевой была объявлена благодарность.

С 21 ноября по 5 декабря 1966 года той же театр им. Марджанишвили выехал в Ереван с гастролями дружбы. Зрители армянской столицы, — ее театральная общественность дали высокую оценку спектаклям театра, высокохудожественной игре его актеров, — за что театр им. Марджанишвили был награжден почетной грамотой Верховного Совета Армянской ССР.

Юбилей Ю. Кобаладзе

Юбилейный вечер посвященный шестидесятилетию со дня рождения Народного артиста Груз. ССР Юсуфа Кобаладзе, состоялся в помещении батумского Госуд.

театра им. И. Чавчавадзе. С докладом «Жизнь и творчество Ю. Кобаладзе» выступил Ш. Куридзе. С приветственными речами выступили зам. Министра культуры

Груз. ССР Ак. Двалишвили, Председатель Президиума Театрального общества Гру-

зии Д. Антадзе, Народный артист СССР В. Годзиашвили, Ак. Васадзе и другие.

Творческий вечер М. Гагашвили

26 декабря 1966 года в Телавском Государственном театре им. С. Орджоникидзе состоялся творческий вечер заслуженный артистки Груз. ССР Марии Гагашвили, посвященный 30 летию ее сценической деятельности.

С докладом о жизни и творчестве М. Гагашвили выступил зам. председателя театрального общества Грузии Г. Иакашвили.

М. Гагашвили приветствовали зам. отделом Телавского Исполкома В. Даташвили, от имени Министерства культуры Груз. ССР М. Гоголашвили, от имени Театрального общества Грузии Ш. Килсагиди и др.

В заключение М. Гагашвили исполнила несколько сцен из своего репертуара.

Вечер памяти Х. Чичинадзе

19 декабря 1966 года в Доме работников искусств состоялся вечер, посвященный памяти актрисы Хатуны Чичинадзе.

— С воспоминаниями выступили коллеги и друзья Х. Чичинадзе — Б. Жгенти, М. Чиаурели, К. Каладзе, С. Челидзе,

Г. Бухникашвили, Г. Костава, С. Иашвили, В заключение Г. Лордкипанидзе зачитал письмо В. Анджапаридзе, в котором она характеризует Х. Чичинадзе как человека, и как актрису.

Выставка фоторабот Тори

3-го декабря 1966 года в помещении Дома Работников искусств открылась выставка фотокорреспондента Тори.

На открытии вступительное слово произнес Председатель Президиума Театрального Общества, Нар. артист республики Д. Антадзе.

— С речами выступили драматург М. Мревлишвили, отв. секретарь През. Театр. об-ва Грузии Д. Чхеидзе, театровед Н. Швангирадзе, Критик Эр. Карелишвили и др.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1. ტრადიცია და თანამედროვეობა	3
2. შეხვედრები კიევში	6
3. ზ. ფალიაშვილის სახელობის სახელმწიფო ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრი უნგრეთსა და საფრანგეთში	9
4. კ. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი მოსკოვსა და ერევანში	14
5. იუსუფ კობალაძის იუბილე	21
6. მ. ლალაშვილის შემოქმედებითი საღამო	23
7. ხ. ჭიჭინაძის ხსოვნის საღამო	24
8. ტორის შემოქმედებითი ფოტო — მხატვრული გამოფენა	25

СО Д Е Р Ж А Н И Е

1. Традиции и современность	3
2. Встречи в Киеве	6
3. Государственный академический театр Оперы и Балета им. З. Палиашвили в Венгрии и во Франции	9
4. Гастроли Государственного академического театра им. К. Марджанишвили в Москве и Ереване	14
5. Юбилей Ю. Кобаладзе	21
6. Творческий вечер М. Гагашвили	23
7. Вечер памяти Х. Чичинадзе	24
8. Выставка фоторабот Тора	25

Т О Г
В Е С Т Н И К
ТЕАТРАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ

(на грузинском языке)

Тбилиси—1966

№ 4 (37)

ფასი 18 კპ.
Цена 18 коп.

გადაეცა წარმოებას 8|II 1967 წ.

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 3/III 67 წ.

ნაბეჭდ ფორმათა რაოდენობა 2,0

შ. 496

უე 07496

ტ. 200

საქართველოს თეატრალური საზ.-ბის სტამბა. თბილისი, გორკის ქ. № 3
Типография Театрального Общества Грузии. Тбилиси, ул. Горького № 3